

Katariina Kortesalmi ja Sini Teppola

LAPSIPERHEIDEN KERHOTOIMINNAN YHTEYS SEN KÄVIJÖIDEN HYVINVOINTIIN JA ARJESSA JAKSAMISEEN

Kuvaileva haastattelututkimus vanhempien kokemuksista Parasta Lapsille ry:n Iltaryhmästä

**LAPSIPERHEIDEN KERHOTOIMINNAN YHTEYS SEN KÄVIJÖIDEN
HYVINVOINTIIN JA ARJESSA JAKSAMISEEN**

Kuvaileva haastattelututkimus vanhempien kokemuksista Parasta Lapsille ry:n Iltaryhmästä

Katariina Kortesalmi ja Sini Teppola
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Katariina Kortesalmi & Sini Teppola

Opinnäytetyön nimi: Lapsiperheiden kerhotoiminnan yhteys sen kävijöiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen – Kuvaileva haastattelututkimus vanhempien kokemuksista Parasta Lapsille ry:n Iltaryhmästä

Työn ohjaajat: Kaija Bakala & Päivi Tervasoja

Työn valmistusluku- ja vuosi: Syksy 2016

Sivumäärä: 45 + 3 liitettä

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla Parasta Lapsille Pateniemen osasto ry:n Iltaryhmän, Oulun Rajakylässä järjestettävän lapsiperheiden kerhotoiminnan, yhteyttä sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen vanhempien näkökulmasta sekä kerätä kehittämisajatuksia iltaryhmätoimintaa koskien. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa opinnäytetyön tilaajalle tietoa Iltaryhmän merkityksestä perheiden hyvinvoinnin ja arjessa jaksamisen tukemisessa. Opinnäytetyön tilaaja voi hyödyntää tuloksia iltaryhmätoiminnan kehittämiseen paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Lisäksi sitä voidaan hyödyntää uuden vastaavan toiminnan käynnistämävaiheessa. Opinnäytetyömme tilaaja on Parasta Lapsille ry ja aiheen saimme järjestön perhe-toiminnan kehittäjältä.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys rakentuu lapsiperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen liittyvistä käsitteistä. Näitä ovat lapsiperheiden voimavarat ja elämänlaatu, vertaistuki ja sen merkitys lapsiperheille, lapsiperheiden osallisuus ja yhteisöllisyys sekä lapsi-vanhempisuhteen tukeminen. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen työ. Aineisto kerättiin ryhmämuotoisella teemahaastattelulla haastatteleamalla Iltaryhmään osallistuvien kävijäperheiden vanhempia. Haastatteluaineiston analysointimenetelmänä käytettiin aineiston teemoittelua.

Tuloksista kävi ilmi muun muassa, että iltaryhmätoiminta lisää perheenjäsenten yhdessä viettämää aikaa, laajentaa perheiden sosiaalista verkostoa, tukee arjessa jaksamista ja, että maksuttomuus helpottaa toimintaan osallistumista. Tulosten mukaan Iltaryhmässä tulisi kehittää pelikerhoja ohjatuimmiksi, toimintakautta pidemmäksi ja monipuolistaa ulkoilua.

Opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää Oulun Rajakylän Iltaryhmän toiminnan kehittämisessä tai vastaavanlaista iltaryhmätoimintaa suunniteltaessa. Aiheen tutkimista voisi jatkaa selvittämällä lasten kokemuksia Iltaryhmästä.

Asiasanat: Parasta Lapsille ry, perhekerho, vanhemmat, lapsiperheet, lapsiperheiden hyvinvointi, arjessa jaksaminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Katariina Kortesalmi & Sini Teppola

Title of thesis: Rajakylä Family Group – Theme-based Interview About Parents' Experiences

Supervisors: Kaija Bakala & Päivi Tervasoff

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016

Number of pages: 45 +3 *appendix pages*

The purpose of this thesis was to describe the experiences parents have about the family group organized in Rajakylä, Oulu and how they would develop activities in that group. The commissioner of this thesis is The Best for the Children, a volunteer based Finnish child welfare organization.

The knowledge base of this thesis consists of concepts of family well-being and family coping which include inner resources and quality of life, peer support and its significance to family with children, participation and communality among families and supporting the relationship between child and parent.

This thesis was a qualitative study. The data was collected using a theme-based group interview. Thematic analysis was used in this thesis.

According to the results Rajakylä family group strengthens family well-being and helps the parents to cope with family life. For example, it increases the time spent with family members, helps to expand the social network and the fact that there is no separate payment for the activity makes it easier to participate. The results showed that game nights should be more organized, operating period should be longer and outdoor activities should be more versatile.

The Best for the Children can use the results to develop the Rajakylä family group or utilize the knowledge when planning comparable activities. The thesis could be expanded by examining the experiences of the children in Rajakylä family group.

Keywords: The Best for the Children, family group, parents, family with children, family well-being, family coping

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI JA ARJESSA JAKSAMINEN.....	8
2.1	Lapsiperheiden voimavarat ja elämänlaatu	10
2.2	Vertaistuki ja sen merkitys lapsiperheille	12
2.3	Lapsiperheiden osallisuus ja yhteisöllisyys.....	13
2.4	Lapsi-vanhempisuhteen tukeminen	14
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	16
3.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät	16
3.2	Metodologiset lähtökohdat.....	17
3.3	Aineistonkeruu ja kohderyhmä	19
3.4	Aineiston analyysi.....	20
3.5	Luotettavuus ja eettisyys	22
4	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	24
4.1	Kerhopäivä määrittää viikon rytmittymisen	24
4.2	Kerhossa askartelu ja leipominen mielekästä puuhaa perheille	25
4.3	Kerho mahdollistamassa perheenjäsenille niin yhdessäoloa kuin omaa aikaa.....	25
4.4	Maksuttomuus helpottaa toimintaan osallistumista ja iltapala poikii ruokakokeiluja..	26
4.5	Kerho mahdollistaa sosiaalisten suhteiden luomista, ylläpitämistä sekä vertaisten tukea	28
4.6	Kerhossa rento ja vaikuttamismyönteinen ilmapiiri	29
4.7	Haastateltujen kehittämisajatuksia kerhoon ja ehdotuksia vastaavaan toimintaan...	30
5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	33
6	POHDINTA	36
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi tulee lasten kehitysympäristöjen, kuten kodin, päivähoidon ja vapaa-ajan ympäristöjen toimintaedellytykset turvata. Vaikka perheen ja lapsen elämässä olisikin riskejä, voidaan suojaavien tekijöiden avulla turvata lapsen kasvua. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2016, viitattu 20.9.2016.) Perheiden pahoinvoinnin ehkäisemiseksi toimivien peruspalveluiden, varhaisen tukemisen sekä ehkäisevän lastensuojelutyön merkitys korostuvat. Jotta korjaavien palveluiden määrän jatkuvaa kasvua pystyttäisiin välttämään, varhaiseen tukeen täytyy panostaa. Viimeaikainen poliittinen ja yhteiskunnallinen arviomateriaali on ollut viileää lapsiperheitä kohtaan ja suuntaus herättää meissä huolta tulevina sosiaalialan ammattilaisina. Teeman esillä olo ja ajankohtaisuus on saanut myös meidän huomiomme, ja sen tärkeys kirvoitti meidät valitsemaan opinnäytetyömme aiheeksi lapsiperheiden hyvinvoinnin ja arjessa jaksamisen.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla Parasta Lapsille Pateniemen osasto ry:n Iltaryhmän, Oulun Rajakylässä järjestettävän lapsiperheiden kerhotoiminnan, yhteyttä sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen vanhempien näkökulmasta. Puhumme työssämme jatkossa Iltaryhmästä, iltaryhmätoiminnasta tai kerhosta. Iltaryhmä on toiminnan virallinen nimi. Sanaa kerho käytämme valikoiduissa kohdissa, sillä Iltaryhmän kävijät kutsuvat toimintaa tällä nimellä. Itse toiminnasta puhuessamme käytämme sanaa iltaryhmätoiminta kerhotoiminnan sijasta, sillä se täsmentää merkityksen kohdistumaan Iltaryhmään. Toteutamme kävijävanhempien haastattelun ryhmämuotoisena teemahaastatteluna. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen, kuvaileva ja se toteutetaan asiakaslähtöisesti. Parasta Lapsille ry on ehkäisevää lastensuojelutyötä tekevä järjestö, jonka arvoja ovat lapsuuden kunnioittaminen, luotettavuus, suvaitsevaisuus, avoimuus ja yhteisöllisyys (Parasta Lapsille ry 2013, viitattu 7.10.2015). Parasta Lapsille ry:n iltaryhmätoiminta on kohtaamispaikka lapsille ja aikuisille, ja siellä on ennalta suunniteltua tekemistä lapsille ja lapsiperheille (Parasta Lapsille ry 2016a, 10). Toimintasuunnitelmassaan vuodelta 2016 Parasta Lapsille ry (Parasta Lapsille ry 2016a, 10) lausuu kerhotoiminnan tavoitteistaan seuraavasti: ”Lapsiperheiden kerhotoiminnan tavoitteena on vahvistaa vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta sekä koko perheen keskinäistä dynamiikkaa. Kerhotoiminta tarjoaa perheille paikan olla ja tehdä yhdessä. Lisäksi tavoitteena on lisätä alueen lapsiperheiden välistä vuorovaikutusta myös toiminnan ulkopuolella.”

Iltaryhmätoiminta on suunnattu ensisijaisesti pienituloisille sekä maahanmuuttajataustaisille lapsiperheille, joiden lapset ovat alle kouluikäisiä. Iltaryhmään osallistuminen on maksutonta, se ei vaadi ennakoilmoittautumista eikä sitoutumista. Toimintaa järjestetään keskiviikko-iltaisoin kello 17.45.–19.30. Iltaryhmä toimii vapaaehtoistyöntekijöiden voimin. He suunnittelevat jokaiselle kerhalle ohjelmaa, jota perheet voivat tehdä yhdessä. Lisäksi vapaaehtoistyöntekijöistä kaksi toimii vastuuhenkilöinä Iltaryhmässä. Heidän tehtäviinsä kuuluu Iltaryhmän toiminnan suunnittelu ja käytännön järjestelyt kaikkienensa. Vastuuhenkilöt huolehtivat siitä, että toiminta vastaa järjestön tavoitteita ja arvoja. (Parasta Lapsille ry 2016b.) Halutessaan vanhemmat ja lapset voivat olla osallistumatta suunniteltuun toimintaan ja he voivat esimerkiksi pelata kerhotilasta löytyviä lautapelejä tai istuskella sohvalla lukemassa lehtiä ja seurata toisten puuhastelua sivusta.

Iltaryhmätoiminta on saanut alkunsa Ankkuri-perheprojektista, joka käynnistyi vuonna 2002 ja kesti vuoteen 2005. Ankkuri-perheprojektin tavoitteena oli vanhemmuuden tukeminen ja kasvatustietoisuuden vahvistaminen. Lisäksi sillä tavoiteltiin perheen sosiaalisten verkostojen luomista ja vahvistamista, sekä alueellisen yhteistyön kehittämistä kunnallisen ja vapaaehtoisen ehkäisevän perhetyön välimaastoon. (Hokkanen 2003, 9.) Iltaryhmätoiminnan muoto ja sisältö on muokautunut vuosien saatossa.

Opinnäytetyössämme etsimme vastausta kysymyksiin millainen on Iltaryhmään osallistumisen yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen sekä millaisia kehittämisajatuksia kävijäperheillä on Iltaryhmän suhteen. Opinnäytetyön aihe syntyi, kun toinen opinnäytetyön tekijöistä on toiminut pitkään vapaaehtoisena iltaryhmätoiminnassa ja pohdimme, että haluaisimme jotenkin hyödyntää tätä opinnäytetyöprosessissa. Keskustelimme aiheesta Parasta Lapsille ry:n perhetoiminnan kehittäjän kanssa ja hän innostui ajatuksesta, koska opinnäytetyön tulosten avulla keskusjärjestö saa arvokasta tietoa iltaryhmätoiminnan yhteydestä kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen. Saadun tiedon perusteella iltaryhmätoimintaa pystytään kehittämään enemmän asiakasperheiden tarpeita vastaavaksi. Lisäksi sitä voidaan hyödyntää uuden vastaavan toiminnan käynnistämävaiheessa.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsittelemme lapsiperheiden hyvinvointia sekä arjessa jaksamista, ja niiden osana lapsiperheiden voimavaroja ja elämänlaatua, vertaistukea ja sen merkitystä lapsiperheille, lapsiperheiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä lapsi-vanhempisuhteen tukemista.

2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI JA ARJESSA JAKSAMINEN

Hyvinvointia voidaan määritellä monella eri tavalla ja käsite onkin erittäin laaja, minkä vuoksi sen määrittäminen kattavasti on melko haastavaa. Hyvinvointitutkija Erik Allardtin mukaan hyvinvoinnin lähtökohdaksi on erilaisten tarpeiden tyydyttäminen (Allardt 1976, 21). Hän on jakanut hyvinvointia määrittävät tarpeet kolmeen perusluokkaan; elintaso *having*, yhteisyyssuhteet *loving* ja itsensä toteuttaminen *being*. Elintasaan voidaan katsoa sisältyväksi esimerkiksi terveyden, koulutuksen, työllisyyden sekä virkistyksen ja vapaa-ajan. Yhteisyyssuhteista puhuttaessa tarkoitetaan ihmisen tarvetta kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon. Itsensä toteuttaminen on termillä monimutkaisempi, se sisältää neljä eri osatekijää. Näiden osatekijöiden mukaan yksilön tulee voida kokea, että hän saa olla persoonana juuri sellainen, kuin hän haluaa olla. Lisäksi hänen tulee saada osakseen arvontoa ja hänellä tulee olla mahdollisuuksia harrastuksiin, vapaa-ajan toimintaan sekä poliittiseen osallistumiseen. (Allardt 1976, 40–47.) Hyvinvointi voidaan määritellä tilaksi, jossa ihmisen keskeiset tarpeet tulevat tyydyttyiksi. Hyvinvoinnin määrittelyssä käytetään apuna termiä elämänlaatu. Sillä halutaan tarkentaa hyvinvointiin sisältyvän muutakin kuin materiaalista hyvää. (Allardt 1976, 18.)

Pauli Niemelä (2010, 19–20) esittelee Erik Allardtin hyvinvointikäsitystä täydentämään käsitteen *doing*. Siinä on kyse hyvinvoinnista, jota toiminnallisuus ja yhteisön osallisuuteen jäsentymisen tuovat mukanaan. Käsitteen pohjalla on ymmärrys siitä, että ihmisillä on tarve osallistua esimerkiksi työnteon, opiskelun tai harrastustoiminnan kautta yhteisö- ja yhteiskuntatason toimintoihin. Ihminen voi hyvin, kun hänellä on valinnanvapaus ja hän saa toteuttaa itseään. Toiminnoilla ja kyvyillä on suuri merkitys hyvinvoinnille, elämä koostuu erilaisista toiminnoista. Toiminnoilla tarkoitetaan itsensä toteuttamisen eri muotoja, yksilön mahdollisuutta tehdä itselleen mielekkäitä asioita. Hyvinvointi muodostuu osista, jotka rakentuvat erilaisista toiminnoista.

Raijas (2008, 18–21) avaa käsitettä arjen hyvinvointi. Hän kuvaa arjen hyvinvointiin kuuluviksi osa-alueiksi asumisen, ruokailun, kotitalouden taloudellisen suunnittelun, hoivan sekä vapaa-ajan. Hyvinvointi muodostuu asumisen kohdalla useista eri elementeistä. Näitä ovat toiminnot, joita kotona tehdään, kuten siivoaminen, sisustaminen ja pihan ja puutarhan hoito, sekä tavarat, joita kotiin hankitaan, kuten asunto huonekaluineen. Ruokailu hyvinvoinnin osa-alueena linkittyy asuinympäristöön ja kotiin, koska ruoanvalmistustapojen sekä ruokailutapojen valintaan vaikutta-

vat olosuhteet kotona ja ympäristön hyödyketarjonta. Ympäristön hyödyketarjontaan voidaan lukea muun muassa julkisen ja kolmannen sektorin tarjoamat elintarvikkeet ja ruokapalvelut. Kotitalouden taloudellinen suunnittelu osana hyvinvointia linkittyy myös asumiseen, koska asumiseen liittyy erilaisia taloudellisia päätöksiä sekä hyödykkeiden hankintaa. Taloudellisessa suunnittelussa merkittävä rooli on yksilön taidoilla ja tiedoilla. Tässä kategorioinnissa hoivalla tarkoitetaan sekä vanhusten että lasten hoivaa. Hoiva tuottaa hyvinvointia sekä hoivan tuottajalle että sen vastaanottajalle. Hyvinvoinnin kannalta oleellista on hoivaajan ja hoivattavan suhteen laatu sekä paikka, jossa hoivaa annetaan. Vapaa-ajalla on merkittävä yhteys hyvinvoinnin kokemiseen. Vapaalla ihmiset voivat esimerkiksi levätä, toteuttaa itseään sekä viettää aikaa läheistensä kanssa kotona. Tärkeimmäksi hyvinvointia tuottavaksi piirteeksi vapaa-ajan suhteen Raijas mainitsee sen, että vapaa-aikaa tulee olla säännöllisesti. (Raijas 2008, 18–21.)

Erlaisissa hyvinvoinnin määritelmässä on paljon samankaltaisia elementtejä. Erään määritelmän mukaan hyvinvointi rakentuu koetusta hyvinvoinnista, materiaalisesta hyvinvoinnista sekä terveydestä. Koettu hyvinvointi määrittyy pitkälti terveydentilasta sekä tyytyväisyydestä elämään, kun taas materiaallinen hyvinvointi muodostuu taloudellisesta toimeentulosta sekä aineellisista elinoloista. Koettua hyvinvointia lisääviä tekijöitä ovat laadukas asuinympäristö, mielekäs tekeminen, osallisuus, ihmissuhteet sekä se, että kokee olevansa arvostettu ja tulee kohdelluksi oikeuden mukaisesti. Viime aikoina on korostettu myös onnellisuuden ja elämään tyytyväisyyden kokemusten merkitystä osana hyvinvoinnin kokemusta. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.) Eräinä litaryhmän tavoitteina on lisätä lapsiperheiden koettua hyvinvointia esimerkiksi tarjoamalla heille mielekästä tekemistä, osallisuuden kokemuksia sekä mahdollisuuden luoda uusia ihmissuhteita.

Myös ympäristön puitteilla ja ihmisen tyytyväisyydellä niihin on merkittävä rooli hyvinvoinnin kokemisessa. On tärkeää, että ihminen voi kokea olevansa kyvykäs ja tasavertainen toimija yhteisössään. Kokemukset, tietovarannot ja osaaminen vaikuttavat siihen, miten kyvykkääksi ihminen itsensä tuntee. Voidakseen hyvin ihmisellä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa ja valita elinympäristössään. Tärkeää on myös kokea, että itsemääräämisoikeus toteutuu ja pystyy elämään omien arvojensa mukaisesti. (Raijas 2008, 16–17.)

Hyvinvointia kuvataan myös eheyden tunteena, elämän näkemistä mielekkäänä ja hallittavana kokonaisuutena sekä elämänmyönteisyytenä. Hyvinvointi on yhteydessä ihmisen sisäisiin tapahtumiin, ulkoiseen ympäristöön sekä omien resurssien määrään ja tarpeiden saamaan vastaukseen. Hyvinvointi ilmenee muun muassa toiveikkaana suuntautumisena tulevaisuuteen. (Hel-

minen 2006, 10.) Toteutuakseen hyvinvointi vaatii sen, että ihmisen on voitava luottaa yhteisön muihin tahoihin, jotka vaikuttavat hänen toimintaansa. Näitä tahoja voivat olla esimerkiksi ystävät, perheenjäsenet, puoliso ja työtoverit. Ihmisen tulee voida luottaa myös itseensä ja kokea olevansa muidenkin mielestä luotettava. (Raijas 2008, 16.)

Lisäksi arjessa jaksamisella on merkittävä rooli lapsiperheiden hyvinvoinnille. Useat lapsiperheiden vanhemmat ovat huolissaan omasta jaksamisestaan arjessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2012 Lapsiperhekyselyyn vastanneista äideistä noin kaksi viidestä sekä isistä yksi kolmesta kertoi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä ”Olen huolissani omasta jaksamisestani vanhempana”. Saman kyselyn tuloksista kävi ilmi, että kahden vanhemman perheissä huolta omasta jaksamisesta kannettiin harvemmin, kun puolestaan yksinhuoltajista vastaava määrä oli lähes puolet vastaajista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015c, viitattu 29.12.2015.) Muun muassa nämä tutkimustiedot puoltavat perheitä tukevien palvelujen tarpeellisuutta.

Vanhempien voimavarat ja jaksaminen vaikuttavat koko muunkin perheen hyvinvointiin. Esimerkiksi liiallinen työmäärä tai sitä vastoin työttömyys, tiukka rahatilanne, ristiriidat parisuhteessa sekä perheen ajankäytön ongelmat syövät vanhempana jaksamisen voimavaroja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, viitattu 29.12.2015.) Lapsiperheitä tukevalla perhepolitiikalla, kuten turvallisten kasvuolosuhteiden luomisella, työn ja perheen paremmalla yhteensovittamisella, isyyden vahvistamisella ja lapsiperheiden toimeentulon turvaamisella, on pyritty vastaamaan edellä mainittuihin haasteisiin (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 145). Tämän lisäksi perheen ulkopuolisena voimavarana merkittäviä sosiaalisen tuen tarjoajia ovat muut samankaltaisessa elämäntilanteessa olevat lapsiperheet (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, viitattu 29.12.2015).

2.1 Lapsiperheiden voimavarat ja elämänlaatu

Voimavaralla tarkoitetaan perheenjäsenten sekä koko perhesysteemin resursseja, toiminnallisia sekä taloudellisia. Resurssien avulla perheet rakentavat hyvinvointiaan. (Broberg 2010, 44.) Perheiden elämään kuuluu väistämättä sekä voimavaroja antavia että kuormittavia tekijöitä. Voimavaroja lisäävät tekijät tukevat lapsen kasvua ja kehitystä sekä antavat elämään hallittavuutta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015c, viitattu 5.1.2016.) Ittaryhmätoiminta tavoittelee monipuo-

lisen yhteisen toiminnan sekä sosiaalisten suhteiden luomisen mahdollistamista lapsille ja vanhemmille ja tarjoaa ilmaisen iltapalan perheille.

Perheen voimavarat voidaan jakaa ulkoisiin ja sisäisiin voimavaroihin sekä ihmissuhdeverkkoon, joka voi myös toimia voimavarana perheelle. Ulkoisiin voimavaroihin kuuluvat perheen rakenne, koulutus sekä sosioekonominen asema. Myös työn, toimeentulon ja asumisen voidaan katsoa kuuluvan ulkoisiin voimavaroihin. Sisäisiin voimavaroihin luetaan perheen tärkeäksi koettavat asiat, sosiaalinen verkosto, kasvatus, vanhemmuus sekä perheen toimivuus. Sosiaaliseen verkostoon voidaan katsoa sisältyväksi vanhempien parisuhde, lasten keskinäiset suhteet, suhteet isovanhempiin sekä uusperheissä suhteet uusiin perheenjäseniin ja etävanhempiin. Perheen voimavarat ovat kiinteästi yhteydessä lapsen hyvinvointiin. Mikäli koko perhe voi hyvin, todennäköisesti lapsikin voi hyvin. (Broberg 2010, 77.)

Viime vuosikymmenten yhteiskunnallinen murros on aiheuttanut paljon muutoksia lapsiperheiden sisäisiin ja ulkoisiin voimavaroihin. Perherakenteet ovat moninaistuneet ja työelämän vaatimukset ovat kasvaessaan vaatineet vanhemmilta yhä suurempaa sitoutumista työhön. Toisaalta taas työttömyys ja perheiden taloudellinen niukkuus on lisääntynyt. Lisäksi vanhemmuuden ja perheiden sisäisten toimintavalmiuksien on huomattu heikentyneen. (Broberg 2010, 45.) Iltaryhmätöiminnällä pyritään tukemaan lapsiperheiden arjessa jaksamista muun muassa tarjoamalla valmis iltapala. Iltaryhmätöimintaan osallistuminen mahdollistaa myös vertaistuen, halutessaan kävijät voivat keskustella muiden samassa elämäntilanteessa olevien henkilöiden kanssa.

Myös elämänlaatu on yhteydessä yksilön hyvinvointiin. Elämänlaadusta on olemassa lukuisia määritelmiä, mutta usein niissä esiintyy melko saman tyyppisiä perustekijöitä. Näitä ovat muun muassa aineellinen hyvinvointi, terveys ja toimintakyky, suhteet läheisiin, emotionaalinen, psyykinen ja kognitiivinen hyvinvointi sekä käsitys itsestä. Yksilön kokemus elämänlaadustaan muodostuu hänen objektiivisista elinolosuhteistaan ja subjektiivisesti arvioimistaan elämänlaadun tekijöistä. (Vaarama, Siljander, Luoma & Meriläinen 2010, 128.) Toimeentulon, terveyden ja elinolosuhteiden lisäksi fyysinen asuinympäristö vaikuttaa yksilön arvioon kokemastaan elämänlaadusta ja hyvinvoinnista. Riittävä ja turvattu toimeentulo sekä terveys ovat hyvän elämänlaadun edellyttämiä välttämättömiä ehtoja. Heikon elämänlaadun riskitekijöitä ovat puolestaan esimerkiksi toimeentulotuen asiakkuus, työttömyys ja matala koulutustaso. Näin elämänlaatu jakautuu myös sosiaalisesti ihmisten välillä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014, viitattu 28.10.2015.) Erään määritelmän mukaan elämänlaatu voidaan käsittää ihmisen mahdollisuuksiksi valita itsel-

leen sopiva elämäntyyli sekä toimia päämääriensä saavuttamiseksi (Siltaniemi, Perälähti, Eronen & Londén 2007, 12). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2014, viitattu 5.1.2016) mukaan elämänlaadun määritelmässä huomioidaan yleensä ainakin seuraavat osa-alueet: psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen.

2.2 Vertaistuki ja sen merkitys lapsiperheille

Vertaistuki tarkoittaa kohdattujen haasteiden, kuten vaativien elämäntilanteiden, keskinäistä jakamista vertaisten eli samassa elämäntilanteessa olevien tai olleiden ihmisten kanssa. Vertaistuen käyttöön perustuvan auttamisen ydin on ihmisten välisessä arkisessa kohtaamisessa ilman asiakas- tai potilasroolia, titteleitä tai muita ennalta määrättyjä identiteettimääryksiä. (Hyväri 2005, 214.) Se voidaan jakaa kahdenkeskiseen tukeen, ryhmämuotoiseen toimintaan sekä verkossa annettavaan vertaistukeen (Asumispalvelusäätiö ASPA 2010, 2, viitattu 28.10.2015). Kahdenkeskinen tuki voi olla esimerkiksi vertaistukihenkilö-toimintaa. Vertaistukiryhmää voivat ohjata niin vertainen ryhmäläinen, koulutuksen saanut vapaaehtoinen kuin ammattilainenkin. Verkossa tapahtuva vertaistukitoiminta voi olla joko kahdenkeskistä tai ryhmämuotoista. Vertaistuki voi olla kansalaisten omaehtoista ilman taustayhteisöjä järjestämää toimintaa, järjestöjen organisoimaa, kolmannen sektorin ja ammattilaisten yhdessä järjestämää tai pelkästään ammattilaistahon asiakkailleen järjestämää toimintaa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015a, viitattu 27.10.2015.) Parasta Lapsille ry tarjoaa säännöllisesti koulutusta ja tukea Pateniemen osaston Iltaryhmää vetäville vertaisille vapaaehtoisille. Näin ryhmän vetäjät ovat sekä mahdollisine omine perheineen toiminnassa mukana olevia vertaisia ryhmäläisiä että koulutettuja vapaaehtoisia.

Siiitä huolimatta, että vertaistuki voidaan ymmärtää yleensä avun ja tuen tarjoamisena haasteellisiin ja jo mahdollisesti kriisiytyneisiin elämäntilanteisiin, on sillä myös toisenlainen merkitys yhteyden ja ystävyysuhteiden luojana (Hyväri 2005, 215). Lapsiperhearjessa jaksamista tukevan keskinäisen vertaistuen lisäksi Iltaryhmä voi tuottaa samalla alueella asuville kävijäperheilleen mahdollisuuksia tuttavuus- ja ystävyysuhteiden muodostukseen, ja sitä kautta perheiden tukiverkoston laajentumiseen. Iltaryhmätoiminnassa mukana olevien vanhempien tuttavapiirin laajetessa myös lapset voivat solmia uusia kaverisuhteita ikätoveriensa kanssa esimerkiksi päiväkohti- tai kotipiiriin tarjoamien suhteiden lisäksi. Vertaisryhmän tuen voidaan nähdä olevan arvokasta, koska se rohkaisee ihmisiä uskomaan vahvemmin itseensä ja omiin kokemuksiinsa (Nylund

2005, 198). Sen avulla ihmisten voimavaroja voidaan saada käyttöön ja toiminnan tuloksena saadaan aikaan voimaantumista (Asumispalvelusäätiö ASPA 2010, 4, 6, viitattu 28.10.2015). Vertais-tuen käyttö toimintamuotona on alkanut vakiintua sosiaali- ja terveysalan työkentillä Suomessa 1990-luvun puolivälissä (Hyväri 2005, 214).

2.3 Lapsiperheiden osallisuus ja yhteisöllisyys

Muun muassa Raivio ja Karjalainen (2013, 16) määrittelevät osallisuuden rakentuvan kolmesta ulottuvuudesta: riittävästä toimeentulosta/taloudellisesta osallisuudesta, toiminnallisesta osallisuudesta sekä yhteisöllisestä osallisuudesta. Lapsiperheille tarkoitettu iltaryhmätoiminta edustanee vahvimmin yhteisöllisen osallisuuden ulottuvuutta tarjoten kävijöilleen jäsenyyden viikoittain järjestettävässä kerhossa, kuten kävijät itse sitä kutsuvat. Osallisuuden tukeminen liittäville prosesseilla, kuten erilaisilla ajattelutavoilla, toiminnalla tai politiikalla, tavoittelee ihmisten sosiaalisten suhteiden ja yhteisöihin kiinnittymisen vahvistumista (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikonen 2010, 16–17). Iltaryhmätoiminta voisi olla tällainen kävijäperheitä vertaisyhteisöön sekä laajemmin yhteiskuntaan liittävä toiminta. Osallistavan toiminnan tavoitteena on itsenäinen, aktiivinen ja kriittisesti yhteiskunnan vallitseviin rakenteisiin ja ihmisten väliseen eriarvoisuuteen suhtautuva kansalainen. Näin ihmiset oivaltavat oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta myös mahdollisuutensa yhteiskunnassa. (Nivala 2006, 86.) Tämä lisää mielestämme ihmisten itseohjautuvuutta ja esimerkiksi lapsiperheen omaa aktiivisuutta suhteessa hyvinvoinnin ja tyytyväisyyden tavoittelussa.

Osallisuuden voidaan nähdä olevan syrjäytymisen vastakohta (Järjestötietopalvelu Jelli, viitattu 2.1.2016; Laine, Hyväri & Vuokila-Oikonen 2010, 12). Syrjäytyminen prosessina tai ihmisen asemana tarkoittaa hiljattaista sivuun joutumista tai nopeaa putoamista keskeisistä elämänehtoista (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikonen 2010, 12). Lapsiperheessä tämä voi näkyä vaikkapa vanhemman sairastumisena ja työkyvyn menettämisenä, tai perheen rikkoutumisena ja yksinäisyytenä (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikonen 2010, 13). Myös matalat tulot ovat yhteydessä syrjäytymisriskin kasvuun ja sillä on taipumuksena periytyä. Vanhempien köyhyys kasvattaa riskiä esimerkiksi lasten vähäiseen koulutukseen, mielenterveysongelmiin, huostaanottoihin tai toimeentulo-ongelmiin aikuisena. (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 148.)

Yhteisö muodostuu ihmistä, jotka kokoontuvat samana ajankohtana samaan paikkaan, ja jotka jakavat yhteisiä arvoja, normeja sekä päämääriä. *Yhteisöllisyyden* syntyminen edellyttää muun muassa yhteisön ihmisten välillä vallitsevaa luottamusta ja avointa vuorovaikutusta. Yhteisö neuvottelee ja keskustelee, ja sen jokaisen jäsenen tulisi voida vaikuttaa yhteisön sisäisiin asioihin sekä tuntea itsensä hyväksytyksi ja hyödylliseksi jäseneksi. (Heinonen, Kujala & Norrgrann 2011, 7.) Esimerkiksi erilaiset harrastekerhot edistävät ihmisten kiinnittymistä osaksi yhteisöä (Heinonen, Kujala & Norrgrann 2011, 8). Iltaryhmään osallistuvat lapsiperheet voivat esittää toiveitaan toimintaa koskien ja Iltaryhmää vetävät koulutetut vapaaehtoiset keräävät kävijöiltä myös säännöllisesti palautetta toiminnan kehittämiseksi. Tällä tavoin yhteisön jäsenet muokkaavat itse toimintaa mieleisekseen. Ryhmämuotoiseen harrastamiseen osallistuminen perheen vanhempien tai vanhemman ja lasten yhteisenä harrastuksena voi osaltaan edistää perheiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemista.

2.4 Lapsi-vanhempisuhteen tukeminen

Lapsi tarvitsee turvallista yhdessäoloa arjessa, ja aikuisen johon voi luottaa ja jolta voi pyytää apua ja tukea tarvittaessa, jotta lapselle kehittyisi vahva itsetunto. Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta kaikkein tärkeintä on arki, jossa on toistuvuutta, pysyvyyttä ja luotettavuutta. Aikuisen tehtävänä on huolehtia, että lasta ei jätetä syrjään, nöyrytetä tai halveksuta. (Mattila 2004a, 16.) Iltaryhmätoiminnassa on toistuvuutta ja pysyvyyttä, koska toimintaa on järjestetty useiden vuosien ajan ja se toistuu aina samana viikonpäivänä samaan kellonaikaan. Toiminnan sisältö vaihtelee, mutta siinä on tiettyjä rakenteita jotka pysyvät samoina kerrasta toiseen.

Vuorovaikutus on merkittävässä roolissa lapsen ja vanhemman välisessä suhteessa, koska se on edellytyksenä muun muassa lapsen tunne-elämän ja kognitiivisten sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015b, viitattu 5.1.2016.) Vuorovaikutuksen tulee olla lapsen persoonaa kunnioittavaa, avointa, tasavertaista ja sen tulee perustua sille, että tahdotaan toiselle hyvää. (Mattila 2004b, 24.) Iltaryhmätoiminnan sisältö on suunniteltu niin, että lapset ja vanhemmat toteuttavat sitä yhdessä. Yhdessä tekemisen tavoitteena on lisätä vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta.

Lastenpsykiatri Jari Sinkkonen (2008, 18) painottaa, että pienten lasten vanhemmille pitäisi mahdollistaa riittävä omistautuminen perheelle ja vanhemmuudelle. Hänen mukaansa erityisesti nuo-

ret äidit ja isät joutuvat usein työelämän ja uran luomisen imuun ja tästä kärsivät sekä heidän lapsensa, että vanhemmat itse. Sinkkonen on sitä mieltä, että erinäisten tahojen, kuten esimerkiksi järjestöjen, tulisi toimillaan mahdollistaa sitä, että perheet voisivat viettää riittävästi aikaa yhdessä. (Sinkkonen 2008, 18.) Iltaryhmätoiminnassa tuetaan ja kannustetaan perheitä viettämään aikaa yhdessä järjestämällä toimintaa johon sekä vanhemmat, että lapset voivat osallistua. Toiminta on yleensä sellaista, jota perheet voivat soveltaa myös kotioloihin ja näin ollen se saattaa lisätä perheiden yhteistä tekemistä myös kotona.

Lapsiperheissä yleiseksi ongelmaksi on osoittautunut yhteisen ajan puute. Asiantuntijat ovat huolissaan vanhempien ajanpuutteesta ja enemmistö vanhemmistakin on sitä mieltä, että heillä on lapsilleen liian vähän aikaa. Muun muassa työelämä vie kohtuuttoman paljon heidän aikaansa. Perheen yhteisen ajan määrää ei voi korvata laadulla, vanhempien runsasta poissaoloa ei voi korvata sillä, että panostaa harvoin yhteisiin hetkiin antamalla niin sanotusti laatu-aikaa. Vanhemman osallistuminen arkeen mahdollistaa sen, että lapset tulevat kuulluksi ja syntyy huolenpito ja turvallisuuden ilmapiiri. (Kinnunen & Mauno 2002, 105.) Iltaryhmätoiminnalla pyritään tukemaan vanhempia viettämään yhteistä aikaa lastensa kanssa. Iltaryhmätoiminnan myötä perheet saattavat huomata kuinka helppoa ja mukavaa yhteisen ajan viettäminen arkisten askareiden äärellä voikaan olla.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Saimme työn aiheen opinnäytetyön tilaajalta, Parasta Lapsille ry:n perhetoiminnan kehittäjältä. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla Parasta Lapsille Pateniemen osasto ry:n Iltaryhmän, Oulun Rajakylässä järjestettävän lapsiperheiden kerhotoiminnan, yhteyttä sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen vanhempien näkökulmasta. Lisäksi selvitimme, millaisia kehittämisaikatuksia vanhemmilla on Iltaryhmän suhteen. Toteutimme vanhempien haastattelun ryhmämuotoisena teemahaastatteluna. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen, kuvaileva ja se toteutettiin asiakaslähtöisesti.

Tässä luvussa kerromme aluksi opinnäytetyön tarkoituksesta, tavoitteesta ja tutkimustehtävistä. Sitten käsittelemme opinnäytetyön metodologisia lähtökohtia, aineistonkeruuta sekä kohderyhmää ja aineiston analysointia. Lopuksi erittelemme työn luotettavuutta ja eettisyyttä sekä niiden vaikutusta tekemiimme valintoihin.

3.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Iltaryhmän kävijäperheiden vanhempien kokemuksia iltaryhmätoiminnan yhteydestä heidän perheidensä hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen. Parasta Lapsille ry:n tarkoituksena on vahvistaa näitä asioita eri toiminnoillaan, kuten iltaryhmätoiminnalla. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa opinnäytetyön tilaajalle tietoa Iltaryhmän merkityksestä perheiden hyvinvoinnin ja arjessa jaksamisen tukemisessa. Opinnäytetyön tilaaja voi hyödyntää tuloksia iltaryhmätoiminnan kehittämiseen paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Lisäksi sitä voidaan hyödyntää uuden vastaavan toiminnan käynnistämisvaiheessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana toivoimme kehittyvämmä seuraavissa sosiaalialan tutkinto-ohjelman kompetensseissa eli osaamistavoitteissa: innovaatio- ja kehittämistoimintaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen, sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen sekä kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen (Oamk 2015, viitattu 30.12.2015). Perehdyttyämme sosiaalialan tutkinto-ohjelman osaamistavoit-

teiden sisältöihin, uskoimme että edellä mainitut kompetenssit ovat yhteydessä opinnäytetyöaiheeseemme ja -prosessiin.

Tutkimustehtävät kiteyttävät kysymyksiä sen, mitä käsiteltävästä aiheesta halutaan tutkia tai tietää (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 5.9.2016). Tämän opinnäytetyön tutkimustehtäviin etsittiin vastauksia kävijäperheiden vanhempien kokemusten avulla. Tutkimustehtävät ovat:

1. Millainen on Iltaryhmään osallistumisen yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen?
2. Millaisia kehittämisajatuksia kävijäperheillä on Iltaryhmästä?

Tutkimustehtävistä nousevat teemat ovat Iltaryhmän yhteys perheesi hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen sekä Kehittämisajatuksesi/-toiveesi Iltaryhmää koskien. Ensimmäisen teeman alateemat ovat ”Millä tavoin iltaryhmätoimintaan osallistuminen on yhteydessä perheesi koettuun ja materiaaliseen hyvinvointiin?”, ”Millä tavoin toiset iltaryhmätoimintaan osallistuvat vanhemmat ja lapset ovat yhteydessä perheesi arjessa jaksamiseen?” ja ”Millä tavoin iltaryhmätoimintaan osallistuminen on yhteydessä perheesi osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemiseen?”. Toisen teeman alateemat ovat ”Millä tavoin toivoisit Iltaryhmän sisältöä kehitettävän?” ja ”Millä tavoin toivoisit Iltaryhmän järjestelyjä kehitettävän?” (LIITE 1). Teemahaastattelussa käytetyssä kysymysrungsossa (LIITE 1) teemoja oli kolme. Myöhemmässä vaiheessa opinnäytetyöprosessia ensimmäinen ja toinen teema kuitenkin yhdistyivät.

3.2 Metodologiset lähtökohdat

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen haastattelututkimus. Haastattelun etuna voidaan nähdä suoran kielellisen vuorovaikutuksen ansiosta esimerkiksi tutkijan mahdollisuus esittää haastateltavalle lisäkysymyksiä tai pyytää perusteluita mielipiteille (Hirsjärvi & Hurme 2009, 34, 35). Lisäksi haastattelulla voidaan tavoittaa laajemmin vastaajan ajatusmaailmaa, kun taas kyselylomakkeiden suurimpana heikkoutena nähdään niiden vastauksia rajoittava vaikutus, vaik-

ka tutkija olisi laatinut valmiit vastausvaihtoehdot mielestään hyvinkin kattaviksi (Hirsjärvi & Hurme 2009, 37). Muun muassa näiden etujen vuoksi valitsimme tiedonkeruumenetelmäksemme haastattelun. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kyseessä todellisen elämän kuvaaminen, maailmaa halutaan tutkia todenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa nähdään ihmisen käyttäytyminen dynaamisena ja muuttavana, ja korostetaan ilmiöiden syvyyttä. (Johnson & Christensen 2008, 388.) Todellisuus on moninainen, sillä erilaiset tapahtumat muokkaavat toisiaan. Tapahtumista on löydettävissä useanlaisia yhteyksiä. Näin ollen ihmiset muodostavat tapahtumien yhteisvaikutuksesta erilaisia merkityssuhteita todellisuudesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Haastattelussamme pyrimme saamaan tietoa tutkimuksen kohteesta, eli vanhempien näkemyksistä, mahdollisimman kattavasti. Tavoitteena kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tutkia kohdetta niin kokonaisvaltaisesti kuin on mahdollista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Pyrimme nostamaan esille haastateltavien omia tulkintoja tutkittavasta aiheesta (Hakala 2015, 22). Laadullisessa tutkimuksessa tapausten määrä on usein pieni ja siitä johtuen niiden analysoiminen perusteellisesti on mahdollista (Eskola & Suoranta 2008, 18). Opinnäytetyömme haastateltavien joukko muodostui kolmesta henkilöstä, joten voimme aineiston analysointivaiheessa syventyä heidän tarjoamiinsa näkemyksiin.

Kriteerinä aineiston tieteellisyydelle ei ole niinkään sen määrä vaan laatu (Eskola & Suoranta 2008, 18). Saadaksemme laadukasta aineistoa, suunnittelimme teemahaastattelun kysymykset tarkoin. Iltaryhmän kävijäperheiden määrä on verrattain pieni, vuonna 2015 iltaryhmään osallistui noin 15 lapsiperhettä (Salmijärvi, tekstiviesti 30.1.2016). Iltaryhmän kävijöistä on mahdotonta koota kovin suurta tiedonantajien joukkoa. Tämä on eräs peruste sille, että tähän opinnäytetyöhön oli mielekästä valita laadullinen tutkimusmenetelmä.

Valitsimme opinnäytetyöhömme haastattelumenetelmäksi teemahaastattelun ja se suoritettiin ryhmahaastatteluna. Teemahaastattelussa keskeisiä seikkoja ovat haastateltavien omat tulkinnat asioista sekä heidän asioille antamansa merkitykset. Asioiden merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.) Juuri haastateltavien, iltaryhmän kävijäperheiden vanhempien, mielipiteillä ja näkemyksillä toiminnasta on merkitystä, koska niiden pohjalta iltaryhmä-

toimintaa haluttiin kehittää lapsiperheiden toiveiden mukaiseksi. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että jokin tai jotkin haastattelun näkökulmat on päätetty ennakolta, mutta ei kaikkia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47). Mielestämme tässä etuna on se, että haastateltavien mahdollisesti nostaessa esille jonkin uuden keskeisen asiakokonaisuuden, voimme lisätä sen opinnäytetyömme teemoihin myöhemmin.

Halusimme hyödyntää ryhmähaastattelua, koska haastattelutilanne on luontevampi ja vapautuneempi useamman henkilön jakaessa tilanteen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210). Haastateltavien ollessa oletettavasti entuudestaan toisilleen tuttuja, haastattelutilanne on rennompia ja uskoimme sen vaikuttavan positiivisesti vastauksien saamiseen. Lisäksi ryhmähaastattelu on ajankäytöllisesti tehokas tiedonkeruumuoto, sillä siinä saadaan tietoja useammalta haastateltavalta samanaikaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210).

Opinnäytetyömme on *kuvailleva*, sillä se vastaa kysymyksiin mitä tai millaista jokin on. Se kuvaillee haastatteluista esiinnoitettuja keskeisiä kokemuksia ja ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139.) Näistä kokemuksista ja ilmiöistä muodostamme uusia käsitteitä yhdistäen niitä sitten omiin kokemuksiimme ja teoreettiseen tietoon. Opinnäytetyössämme etsimme vastauksia kysymyksiin millainen on Ittaryhmään osallistumisen yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen sekä millaisia kehittämisajatuksia kävijäperheillä on Ittaryhmästä. Oletamme, että haastateltavat kuvailevat niitä asioita Ittaryhmästä, jotka he kokevat itselleen merkityksellisiksi.

3.3 Aineistonkeruu ja kohderyhmä

Haastattelun kohderyhmänä ovat Ittaryhmässä käyvien perheiden vanhemmat. Päädyimme jättämään lapset pois opinnäytetyöstä, sillä osa kävijäperheiden lapsista (0–6 vuotta) on liian nuoria haastateltaviksi. Heitä varten olisi pitänyt etsiä joitakin muita menetelmiä kerätä kokemuksia. Jättämällä lapset pois tästä opinnäytetyöstä vältimme runsasta määrää keskenään erityyppistä analysoitavaa aineistoa. Lisäksi keräämällä pelkän haastatteluaineiston opinnäytetyö ei laajene liikaa ja pystymme paremmin huolehtimaan aikaresurssien riittävydestä. Uskoimme, että saamme kerättyä vanhemmilta tietoa sekä heidän omista että koko perheensä kokemuksista Ittaryhmää ja sen toimintaa koskien.

Haastattelimme Iltaryhmän toimintaan osallistuvien perheiden vanhempia. Lähetimme heistä osalle postitse ja osalle sähköpostitse suostumuslomakkeineen saatekirjeen, jolla pyrimme houkuttelemaan haastateltavia opinnäytetyöhömmme. Saatekirjeiden toimitus hoidettiin Iltaryhmän vastuuhenkilön kautta, sillä hänellä on oikeus käsitellä kävijöiden osoitetietoja. Toteutimme haastattelun teemahaastatteluna huhtikuussa 2016 Talvikkipuiston kerhotilassa, jossa Parasta Lapsille ry:n Iltaryhmän toimintaa järjestetään. Haastattelu järjestettiin ryhmähaastatteluna kaikille osallistumisesta kiinnostuneille vanhemmille. Heitä ilmoittautui haastatteluun viisi henkilöä, joista kolme pääsi osallistumaan haastatteluun. Haastattelukertoja oli yksi. Tallensimme haastattelun nauhurilla sekä videokameralla. Vastaja antoivat suostumuksensa haastattelun tallentamiseen keräämissämme haastattelun suostumuslomakkeissa.

Haastattelutilanteen luotettavuuteen kiinnitimme huomiota muun muassa haastattelupaikan järjestelyissä. Pyrimme luomaan haastatteluun varatusta tilasta häiriöttömän ja miellyttävän haastateltaville. Minimoimme taustahälinän ja asetimme sohvalle rinkiin haastattelua varten. Haastattelun tallentamisen ja äänenlaadun varmistamiseksi sijoitimme kaksi nauhuria eri puolille huonetta. Lisäksi tallensimme haastattelun videokameralla, jotta voisimme tarvittaessa varmistaa kuvanauhalla, kuka haastateltavista puhuu. Olimme tarkastaneet tallennuslaitteiden toimivuuden ja asennaneet ne paikoilleen etukäteen. Toinen meistä suoritti itse haastattelun, ja toinen vastasi tallennuslaitteista sekä huolehti rinnalla, että kaikki kysymysrunгон teemat tuli käytyä läpi. Kahden opinnäytetyöntekijän läsnäolo haastattelutilanteessa lisäsi sen sujuvuutta ja luotettavuutta. Luotettavuutta lisäsi myös se, että toinen opinnäytetyön tekijöistä on entuudestaan tuttu haastateltaville. Tällöin voitiin olettaa, että haastattelutilanne aiheutti vähemmän jännitystä heille.

3.4 Aineiston analyysi

Kahdella huoneen eri puolille sijoitetuilla nauhureilla sekä lisäksi varalta videokameralla tallentamamme aineiston litteroimme tietokoneelle sanatarkasti. Litterointi merkitsee laadullisen aineiston puhtaaksi kirjoittamista sana sanalta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 222). Jätimme litteroidusta aineistosta pois äännähdykset, äänensävyt sekä pienet tauot puheessa, sillä niillä ei ollut asian sisällön kannalta olennaista merkitystä. Jaoimme tallennetun aineiston puoliksi tekijöiden kesken. Tämän jälkeen me litteroimme omat osiomme omilla tietokoneillamme hyödyntäen Microsoft Office Word-tekstinkäsittelyohjelmaa. Koko aineiston litterointiin kului yhteensä 20 tuntia ja

suoritimme työn neljän päivän aikana. Litteroitua tekstiä muodostui yhteensä 23 sivun verran. Haastateltavat vastasivat kysymyksiin järjestelmällisesti kysymysrunгон mukaisesti, jolloin vastaukset sijoituivat lähes suoraan teemojen ja alateemojen alle.

Valitsimme aineistolähtöisen analyysin, sillä tahdoimme saamaamme aineistoa analysoidessa pyrkiä mahdollisimman hyvin kunnioittamaan haastateltujen kertomusten esille tulemistä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95). Teoksessa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91–92) esitellään mukaelma tutkija Timo Laineen rungosta laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisestä. Laineen ohjeen mukaan aluksi päätimme mikä aineistossa oli kiinnostuksemme kohteena ja pitäydyimme siinä. Seuraavaksi luimme tulostettua litteroitua aineistoa lävitse alleviivaten siitä kiinnostuksemme kohteena olevia kohtia; teemaan ja alateemojen kysymyksiin linkittyviä sitaatteja. Näin erotimme epärelevantit kohdat aineistosta. Laineen analyysirungon mukaisesti seuraava vaihe on kerätä merkityt kohdat yhteen ja erottaa ne muusta aineistosta. Tässä vaiheessa kirjoitimme alleviivatut osat aineistosta uuteen Word-tiedostoon. Kolmas Laineen nimeämä vaihe on aineiston järjestely, esimerkiksi luokittelu, teemoittelu tai tyyppittely. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91–92.)

Teemoittelussa painotetaan sitä, minkälaisia näkemyksiä kuhunkin teemaan liittyen on esitetty. Siinä aineisto pilkotaan ja ryhmitellään eri aihepiirien mukaan. Aineistosta etsitään varsinaisia aiheita eli teemoja, ja näitä teemoja kuvaavia näkemyksiä. Kun aineisto on kerätty teemahaastattelua käyttäen, sen pilkkominen on verrattain helppoa. Tällöin haastatteluteemat itsessään luovat jäsenyyksen aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Analyysitekniikan selkeyden vuoksi valitsimme teemoittelun työmme analysoinnin tavaksi. Teemojen alle jaottelun jälkeen jaottelimme vastaukset vielä alateemojen alle selkeyden lisäämiseksi. Viimeinen vaihe laadullisen tutkimuksen analyysissä on Laineen mukaan yhteenvedon kirjoittaminen. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91–92.) Kvalitatiivisen tutkimuksen tuotoksena on useimmiten kuvaileva ja yksityiskohtainen, kerronnallinen raportti (Johnson & Christensen 2008, 388). Sen jälkeen, kun olimme teemoitelleet vastaukset, luimme karsitun ja järjestellyn aineiston useisiin kertoihin läpi muistiinpanoja tehden. Merkitsimme tulosten laatimista sekä johtopäätöksiä varten ylös kohtia, jotka olivat merkittäviä ja kiinnostavia (Eskola 2001, 145). Pyrimme teemoittelemaan aineiston vastaukset parhaan tietomme mukaan. Lukiessamme teemojen alla olevia vastauksia, analysoimme niitä mahdollisimman

objektiivisesti. Otimme kuitenkin huomioon, että meidän omat näkemyksemme saattoivat vaikuttaa vastausten tulkintaan.

3.5 Luotettavuus ja eettisyys

Tuomi & Sarajärvi (2013, 138–139) esittelevät vertailun luotettavuuden kriteereistä laadullisessa tutkimuksessa taulukon muodossa. Taulukossa Tynjälä (1991) ja Eskola & Suoranta (1996) määrittelevät luotettavuuden kriteeriä *dependability* eri näkökulmista. Tynjälä (1991) määrittelee termin tarkoittamaan tutkimustilanteen arviointia, tarkemmin ”tutkijan tulee ottaa huomioon paitsi erilaiset ulkoiset vaihtelua aiheuttavat tekijät, myös tutkimuksesta ja ilmiöstä itsestään johtuvat tekijät”. Eskola & Suoranta (1996) puolestaan määrittelevät kriteerin tarkoittamaan varmuutta, jonka he aukaisevat seuraavasti: ”tutkijan pitää ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon tutkimukseen ennustamattomasti vaikuttavat tekijät”. Luotettavuuden parantamiseksi otimme huomioon haastatteluun varatun tilan tuttuuden ja rauhallisuuden. Olimme tietoisia siitä, että esimerkiksi haastateltavien sen hetkinen mieliala ja haastattelun aiheiden henkilökohtaisuus, niistä puhumisen helppous tai haastavuus, voivat vaikuttaa haastattelutilanteen luotettavuuteen ja sitä kautta aineistosta saataviin tuloksiin. Meillä oli varattuna haastattelua varten myös toinen huone samasta rakennuksesta siltä varalta, että haastatteluun ensisijaisesti varattua huonetta ei olisi voitukaan käyttää. Lisäksi olimme esimerkiksi miettineet alustavasti tapoja lisäaineiston keruuseen, mikäli haastateltavia ei olisi tullut paikalle tarpeeksi.

Haastateltaville toimitettiin aluksi saatekirje, jossa oli selonteko opinnäytetyön tavoitteesta, aineistonkeruun toteutustavasta, aineiston käyttötarkoituksesta, käsittelystä sekä säilyttämisestä. Lisäksi saatekirjeessä kävi ilmi haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuus, haastattelun arvioitu kesto ja meidän yhteystiedot. (Kuula 2011, 276–277.) Saatekirje lähetettiin kaikille vuosina 2014–2016 kerhossa käyneille vanhemmille. Kirjallisen saatteen perusteella vastaanottaja tiesi, mihin tarkoitukseen hän luovuttaa tietojaan ja mielipiteitään sekä mihin hänen antamiaan tietoja käytettiin. Sen perusteella vastaanottaja pystyi päättämään, halusiko osallistua haastatteluun. (Vilka 2007, 81.) Haastateltavilta pyydettiin kirjallinen suostumus allekirjoituksineen haastatteluun osallistumisesta. Me solmimme myös opinnäytetyön yhteistyösopimuksen Parasta Lapsille ry:n kanssa.

Meillä ei ole aiempaa kokemusta haastattelututkimuksen teosta, joten virheiden tekeminen on mahdollista. Pyrimme olemaan opinnäytetyössämme huolellisia ja objektiivisia. Opinnäytetyö suunniteltiin yksityiskohtaisesti tekemällä tutkimussuunnitelma ja esitestaamalla teemahaastattelun kysymysrunkoa Iltaryhmän vapaaehtoistyöntekijällä. Testihaastattelun pohjalta muokkasimme alateemojen apukysymyksiä sekä niiden järjestystä sujuvammiksi. Haastattelusta laadittiin tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukainen raportti (Kuula 2011, 35). Otamme huomioon, että meidän omat näkökulmat voivat vaikuttaa opinnäytetyön päätelmiin.

Aineiston tunnistamattomaksi muuttamisella tarkoitetaan sekä suorien että epäsuorien tunnisteiden muuttamista tai niiden poistamista. Kun kerätään tutkimusaineistoa joka sisältää henkilötietoja, tutkittavia täytyy informoida siitä, miten aineisto aiotaan muuttaa tunnistamattomaksi. Näin ulkopuolinen ei voi yksiselitteisesti päätellä ketä aineistossa esiintyvät yksittäiset tutkittavat ovat. (Kuula 2011, 112.) Tietosuoja velvoittaa tutkijaa kunnioittamaan tiedonantajien yksityisyyttä, joka tarkoittaa henkilötietojen suojaamista esimerkiksi muuttamalla ne tunnistamattomaksi. Henkilötiedot eivät saa päätyä asiattomien käsiin, jotta niitä ei käytetä väärin. (Vilka 2007, 95.) Haastateltaville ei saa aiheutua kohtuutonta harmia opinnäytetyöhön osallistumisesta. He olivat mukana opinnäytetyön haastattelussa vapaaehtoisesti ja heillä oli oikeus keskeyttää se missä tahansa sen vaiheessa. ”Tutkimusaineistot on tarkoitettu vain tutkimuskäyttöön: aineistoa tai sen osia ei saa luovuttaa - - ulkopuolisille” (Kuula 2011, 115). Haastateltavien tunnistetietoja säilytimme koko tutkimusvaiheen ajan. Hävitimme tunnistetiedot, kun haastattelu oli suoritettu ja aineiston analysointi aloitettiin.

4 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Opinnäytetyössämme on kaksi tutkimustehtävää. Ensimmäisellä tutkimustehtävällä pyrimme vastaamaan kysymykseen millainen on Iltaryhmään osallistumisen yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen. Toisen tutkimustehtävän avulla oli tarkoitus selvittää kävijäperheiden kehittämisajatuksia Iltaryhmää koskien. Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme tulokset. Havainnollistamme tuloksia aineistosta nostettujen suorien lainauksien avulla. Suorat lainaukset vahvistavat tulosten luotettavuutta ja ymmärrettävyyttä.

4.1 Kerhopäivä määrittää viikon rytmittymisen

Vastauksista kävi ilmi, että perheet järjestävät viikon muut menonsa ja harrastuksensa oletuksella, että keskiviikko on varattu lasten ja vanhempien yhteiseksi kerhopäiväksi. Vanhemmat kertoivat keskiviikon olevan varattu kerhopäivälle, jolloin muut menot ja harrastukset valikoidaan niin, etteivät ne ole keskiviikkoisin. Vanhempien mukaan kerhoon osallistuminen on heidän perheilleen tärkeää. Erityisesti lapset odottavat kerhopäivää.

” - - piän tän keskiviikkoillan vapaana eli haluaa tulla tänne iltakerhoon niin mää mietin oikeestaan just sillain päin, että tosiaan mieluummin tulis tänne ja sitten toisena päivänä harrastuksetki - - ”

”Joo meillä kanssa (lapsi) ihan oottaa kyllä että keskiviikkona on tää et silloin ei paljon kysellä että tuota vai tuota, vaan silloin tietää et tänne tullaan.”

Kerhopäivän yhteys viikon rytmittymiseen näkyi myös työaikojen suunnittelussa. Eräs vanhemmista kertoi haastattelussa järjestäneensä vuorotöissä työvuoronsa siten, että hän pääsee lasten kanssa kerhoon keskiviikkoiltaisin.

” - - teen vuorotyötä niin mää oon laittanu - - työvuorotoiveisiin jatkuva toive niin - - mulla on aina aamuvuoro tai vapaapäivä - - keskiviikkona - - ”

4.2 Kerhossa askartelu ja leipominen mielekästä puuhaa perheille

Vanhemmat kertoivat kerhossa järjestettävän askartelun olevan monipuolista, antavan ideoita ja innostusta kotona askarteluun ja askartelutarvikkeiden hankkimiseen myös kotiin.

”Täällä on kauhian monipuolista just ollu nuoki askartelut että tosi niinkö kivoja juttuja, että on niinkö saanu viiä (ideoita) kottiin, on monenlaista siis laijasta laitaan kokkeiltu - - ”

Toisaalta vanhemmat toivat myös esille, että jos he eivät itse ole kovin innokkaita tai eivät jaksa askarrella tai leipoa kotona kovin usein, on mukavaa että kerhossa muun muassa näitä puuhia tehdään lasten kanssa. Lisäksi vanhempien mukaan lapset odottavat jännityksellä mitä puuhaa kerhossa on millekin kerralle suunniteltu.

” - - mä en oo sellanen kotona askartelija ollenkaa - - niin ihana et täällä on niinku askartelua ja leipomista ja kaikkee sellasta. - - nuo askarteluhommat on nyt jääny tosi vähälle niin täällä on sitten kiva...”

” - - se (lapsi) aina miettii ja jännää monta päivää et mitä siellä tehään ja onkohan siellä nyt leivontaa vai askarrellaanko - - ”

4.3 Kerho mahdollistamassa perheenjäsenille niin yhdessäoloa kuin omaa aikaa

Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat näkevät kerhon puitteissa yhdessä olemiseen ja tekemiseen varatun ajan merkityksellisenä. Vanhempien mukaan kerhon aikana heillä on mahdollisuus rauhassa keskittyä lapsen kanssa puuhasteluun ilman huomion herpaantumista esimerkiksi kotitöiden vuoksi.

- - tietää et sitten ku ollaan täällä niin ollaan yhdessä ja pelataan, askarrellaan - - ja kotihommat oottaa kotosalla et saa keskittyä vaan siihen yhteiseen touhuun ja tietää et se il-

tapalaki on ja, se on niinkö tosi ihana fiilis, saa olla niinkö sen lapsen kanssa et ei oo semmosta mitä kotona on monta kertaa et saattaa tulla sitä et ai niin pyykit kuivumaan, tai sitä tai tuota pittää tehdä siinä kesken leikin niin täällä se on pari tuntia et saa olla.

Vanhemmat toivat esille myös, että toisen vanhemman ollessa lapsen tai lasten kanssa kerhossa, toiselle vanhemmalle mahdollistuu hetki oman ajan viettämiseen. Uutena näkökulmana vanhemmat nostivat esille sen, että kerho on välillisesti mahdollistanut myös muille perheenjäsenille, kuten vanhemmille lapsille, omaa aikaa kotona osan perheestä ollessa kerhossa. Lisäksi eräs vanhempi kertoi puolisonsa esimerkiksi urheilevan vanhemman lapsen kanssa, kun haastateltu vanhempi itse tulee pienemmän lapsen kanssa kerhoon.

” - - seki on tärkeitä - - oon miettinyt että meilläkin - - vanhemmat lapset - - nauttii siitä et ne sit saa olla ihan rauhassa kotona (vanhemman ollessa nuorempien sisarusten kanssa kerhossa) koska kuitenkin on silleen vähän tilahtautta - - ”

” - - tietää puolisokin et me ollaan (toinen vanhempi ja lapsi kerhossa) - - sitten puoliso on monesti silloin meidän keskimmäisen kanssa salilla tai jotaki muuta semmosta tekemässä.”

4.4 Maksuttomuus helpottaa toimintaan osallistumista ja iltapala poikii ruokakokeiluja

Vanhempien kertoman mukaan kerhon toiminnan maksuttomuus madaltaa kynnystä osallistumiseen, sillä esimerkiksi retkien ollessa osallistujille ilmaisia, toiminta ei vaadi sitoutumista. Mikäli toiminnasta olisi maksanut osallistumismaksun, kynnys tarvittaessa osallistumisen perumiseen olisi suurempi. Vanhempien vastauksissa kuitenkin korostui maksuttomuuden merkitys etenkin mahdollisuutena tarjota lapsille yhteisiä mukavia kokemuksia silloinkin, kun esimerkiksi taloudellisista syistä johtuen vanhemmalla ei olisi muutoin mahdollisuuksia tarjota lapselle maksullisia harrastuksia tai ajanvietettä.

” - - tuntuu niinkö ku nykyaikana kaikki maksaa ja nousee ja meilläkin on semmonen, tavallaan pittää tosissaan miettiä että mihin sitä niinkö rahaa käyttää ja laittaa niin, niin aivan mahtava juttu että tuota tarjotaan ja tuetaan sillain perheitä - - ”

Lisäksi haastattelun aineistosta nousi kysymykseen iltaryhmätoiminnan maksuttomista hyödykkeistä ja toiminnasta liittyen vastauksia koskien ruokailua ja lasten ruokailutottumuksia. Vanhempien mukaan lapset pitävät kovasti iltapalasta ja odottavat sitä innolla. Kerhon mukava ilmapiiri rohkaisee lapsia maistelemaan erilaisia ruokia.

” - - se on hyvä ku sit tulee maistettua. - - ne (lapset) ei välttämättä syö (kotona) mut sit täällä ne maistaa sitä ja on sit et ”ai tää onki aika hyvää”.”

Kerhon iltapalaan liittyen haastatellut vanhemmat kertoivat huomanneensa lasten helpommin maistelevan uusia ruokia, jos lapset ottaa mukaan ruoan tekoon. Vanhempien mielestä lapset ovat motivoituneempia syömään ruokia, joita he ovat itse saaneet olla valmistamassa.

” - - jos on päässy ite (lapsi) vielä mukaan tekemään jotaki niin seki ehkä auttaa siihen että lähtee maisteleen ja kokeileen.”

- - oon muistanu et ku ne (lapset) niin innokaasti sit leipoo ja sit ne syö sitä tuotostaan et vaikka se ei välttämättä oo sen oman mukavuusalueen sisäpuolella - - otat sen lapsen siihen ruoantekoon ja vaikka salaattiin ku laitat vaikka jotain erikoisempaa niin ko hän sen pilkkoo niin hän todennäköisemmin syö sitä - - huomaa sen ku antaa sen (lapsen) enemmän tehdä niin se vois olla et se makumaailmaki laajenis siinä ku hän on ite tätä kokeillu ja ite tehny.

Lasten maisteltua innokkaammin, vanhemmat kertovat saaneensa erilaisten ruokakokeilujen myötä ideoita ja reseptivinkkejä myös kotiin vietäviksi. Eräs vanhempi kertoi huomanneensa lasten mieltyneen kerhossa tarjottuun mannapuuroon, jota hän alkoi myös valmistaa kotona.

- - reseptejä on - - ollaan kokeiltu se pitsapohja, et se on meillä aika paljon käytössä - - .
- - mannapuuro meillä on kanssa niinkö se on semmonen täältä kerhosta tavallaan opittu ku mä huomasin että lapset syö niin hyvin mannapuuroa et muuten ei iltapuuro uponnu niinku ollenkaan - - .

Haastattelussa kävi ilmi, että kerholla voi olla merkityksellinen rooli myös vanhemmille arki-illan helpottajana iltapaloiheen ja valmiiksi suunniteltuine ohjelmineen.

”Mää oon niinku yksinhuoltaja - - niin se on vaan vähän niinku vaihtelua siihen tänne tullaan niinku valmiiseen iltapalalle ja on niinkö tätä ohjelmaa järjestetty niin se on niinkö tosi ihanalle itselle semmonen helpottava siihen, tavallaan siihen meijän arkeen ku mää teen kaikki kotona - - ”

4.5 Kerho mahdollistaa sosiaalisten suhteiden luomista, ylläpitämistä sekä vertaisten tukea

Vanhempien puheissa nousi esille sosiaalisten suhteiden merkitys sekä lasten että aikuisten näkökulmasta. Lapset ovat saaneet kerhosta uusia kavereita, mikä on ollut erityisen tärkeää lasten ollessa kotona vanhemman ollessa esimerkiksi hoitovapaalla. Vanhemmat kertoivat kerhon luovan myös heille mahdollisuuksia kontakteihin toisten aikuisten kanssa.

- - mää aattelin enemmän lasten kannalta silloin kun mää näin tän ilmoituksen että tuota nuin et lasten kannalta et on lapsille sitten kiva että on muita ja silloin varsinki ku oli lasten kanssa kotona, niin se oli semmonen että lasten juttu, että toki itellekki on mukava ja täällä ku oli muitaki aikuisia sitten - - välillä toki ei voi, voi olla et itellä ei todella oo mitään sanottavaa, ei oo hirveesti sillä tavalla paljoa itellä sitä puhuttavaa mut on ihana silti tulla tänne.

”On se ihan kiva päästä sillain ihmisten ilmoille - - mulla on semmosta että mää tota niinku kukaan noita lapsia harrastuksiin ja käyn siinä sillä aikaa jossain niinku kaupassa äkkiä kanssa, niin niin vaikei tarvi mitään kovin, tai tiiättekö et...”

Haastateltujen vanhempien vastauksissa vertaistuki sai perinteisen keskusteluavun lisäksi toisenlaisen näyttäytymismuodon. Vanhemmat kertoivat, että muiden vanhempien kanssa keskustelun lisäksi he saavat vanhemmuuteen tukea seuraamalla esimerkiksi muiden vanhempien toimimista lastensa kanssa.

” - - jos joskus vaikka ite tulee väsyneenä niin huomaa et joku toinenki siinä vieressä haukottelee eikä se nyt oo niin vakavaa - - . - - sitte jos näkkee et oma lapsi on vaikka kiukutellu niin kiukuttelee ne joskus jollain muullaki - - .”

Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että yhtäältä heillä on keskustelun hetkiä muiden aikuisten kanssa, mutta toisaalta vanhemmat kokivat, ettei aikuisten välisille keskusteluille ole kerhossa kovin usein aikaa lasten kanssa puuhastelulta. Vanhempien mukaan kerhokerrat ovat melko hektisiä, mutta kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä äitien virkistysaamupäivissä vanhemmilla on paremmat mahdollisuudet tutustua sekä jutella toistensa kanssa.

” - - vastuunohjaajahan kyllä kovasti juttelee aina, käy sen tavallaan kierroksen että jututtaa aina... et semmosta vertaistukea kyllä. Ollaan paljon niinkö juteltu just lapsista ja tämmösestä, vähän kasvatusjuttuja et miten heillä ja miten meillä... - - ”

” - - semmoseen perus kerhoiltaan musta tää on niinkö ihan hyvä et se menee tavallaan sillain niinkö lasten ehoilla ja keskitytään niihin lasten hommiin mut sitten mitä on myös niitä virkistys tai äitien tai vanhempien jotaki tapahtumia ollu niin ne on kyllä ollu...”

4.6 Kerhossa rento ja vaikuttamismyönteinen ilmapiiri

Vanhemmat kokivat, että kerhossa vallitsee lapsiystävällinen ja rento ilmapiiri, ja että perheet pitävät samanlaisista asioista. Vanhempien mukaan kerhossa toimitaan lasten ehdoilla.

” - - on tuota semmosia samanhenkisiä tai just lasten ehdoilla ja semmosia - - tykätään samoista asioista ja kaikki on kuitenkin mukana näissä touhuissa ja vähän samaa ikäluokkaa - - ”

Haastatellut vanhemmat kertoivat pääsevänsä halutessaan vaikuttamaan muun muassa kerhon sisältöön ja heille on tehty kyselyjä säännöllisesti. Yhtäältä vastauksista kävi ilmi, että perheet ovat antaneet palautetta ja heidän toiveitaan on toteutettu. Toisaalta eräs vanhemmista kertoi

valmiiksi suunnitellun sisällön olevan hänelle mieleen. Kyseinen vanhempi ei kokenut tarpeeseen vaikuttaa kerhon toimintaan, vaan koki helpoksi ja mukavaksi tulla valmiiksi suunnitelluille kerhokerroille.

”No ainaki jos on kysytty niitä vaikka että mitä toivotte, että tehtäis tai näin. Niihin jotaki on vastailu ja jotakin on toteutettukki.”

”Mua ei taas hirveesti haittaa vaikka mun ei tarvi vaikuttaa. Musta on ihan kiva tulla silleen, että joku toinen on miettinyt valmiiksi, että me tullaan ja tällä kerralla on sitä mitä sitten on.”

4.7 Haastateltujen kehittämisajatuksia kerhoon ja ehdotuksia vastaavaan toimintaan

Vanhemmat esittivät kehittämisajatuksia kerhon pelikertoja, toimintakauden kestoa sekä ulkoilua koskien.

Vanhemmat kertoivat toivovansa, että kerhon niin sanotut pelikerrat olisivat vapaaehtoisten toimesta ohjatumpia. He ehdottivat, että vapaaehtoiset rajaisivat tarjolla olevat kymmenet lautapelit muutamaan vaihtoehtoon, joiden sääntöihin he olisivat ennalta perehtyneet. Sääntöihin tutustuneet vapaaehtoiset voisivat joutuisammin opettaa pelien säännöt perheille. Tämän lisäksi vanhemmat esittivät kehittämis ehdotuksena toiveen siitä, että vapaaehtoiset voisivat osallistua vanhempien apuna lasten kanssa pelaamiseen. Eräs vanhemmista toi esille haasteen lautapeliin pelaamisessa kahden hyvin eri-ikäisen lapsensa kanssa. Hänen mukaansa peleistä on vaikeaa löytää molemmille lapsille ikätasoon sopivaa vaihtoehtoa. Pelikertoihin liittyen haastatellut vanhemmat ehdottivat, että vapaaehtoiset voisivat kerätä saman ikäisiä lapsia pieniin ryhmiin, joissa pelattaisiin vapaaehtoisen tai vanhemman johdolla.

” - - se vois olla, et se pelaaminenkin ois vähä semmosta ohjatumpaa pelaamista.”

” - - jos vaikka ois joku vapaaehtoisista just etukäteen perehtynyt siihen ja sit selittää sen lapselle sillain ymmärrettävästi - - ”

- - ku meillä on kaks niin eri ikästä lasta - - että ois niin sanotusti isommille joku vaikka, että joku pelais niitten kanssa - - ei taho löytyä semmosta mitä molemmat (lapset) haluais tehdä. Et ku pelit tahtoo olla vähä eri tasosia. - - että ohjaajat ohjais siinä, että jotku isommat pelais jotain tai pienemmät tekis jotaki.

Vanhemmat esittivät haastattelussa kehittämisajatuksen myös kerhon toimintakauden keston liittyen. He toivoivat, että kerhoa jatkettaisiin esimerkiksi kahdella viikolla sekä syksyllä että keväällä. Toisin sanoen kerho voisi heidän mielestään alkaa syksyllä aiemmin ja päättyä keväällä myöhemmin.

”Joskus ite miettii, että voisko jatkua sitte tai... ku nythän tätä ei hirveän montaa kertaa syksyisin ja keväisin oo, että meillä ainakin jää sitte aika pitkä pätkä semmosta, että ei oo sitten, ettei vielä lähetä kesälaitumille tai näin.”

”Sit ku sillon alkaa jo arki tietyllä tavalla menemään ja sit alkaa syksyä kohti ni sillon kaipaa jotenkin - - se alkaa se rauhattuminen ja hiljentyminen ni siinä ehkä kaipaa jotaki...”

Toimintakauden kestosta keskustellessaan vanhemmat ottivat puheeksi lisäksi ulkoilun määrän. Mikäli kerhon toimintakausi olisi pidempi, voisi vanhempien mielestä siihen sisällyttää aiempaa enemmän ulkoilua. Tähän liittyen vanhemmat toivoivat, että kerhon puitteissa voitaisiin yhdessä ulkoilla monipuolisemmin lähialueella.

” - - ku mennään kesää kohti ni siellä vois olla sitä ulkona olemista sitte ku on jo lämpimämpiki ehkä.”

- - oisko tässä lähellä jotaki muuta (ulkoilupaikkoja lähipuistojen lisäksi) mihin vois mennä sillai ryhmänä kävellä tai... jotaki... muuta mihin vois... Merenrannassa ainaki - - on nuotiopaikka niin siinä sitte... jos ois hyvä sää niin seki vois olla joskus loppusyksystä - - rannalla ja siinä pelata jotaki tai tehdä hiekkalinnoja.

Haastattelun lopussa kysyimme vanhemmilta, millaisia ehdotuksia tai vinkkejä heillä olisi esittää vastaavaa iltaryhmätoimintaa ajatellen. Vanhemmat kertoivat, että kerhokerran selkeä rakenne on ollut tärkeä tekijä sekä perheiden lapsille että vanhemmille. Tähän liittyen vanhemmat nostivat esille erityisesti aloitusrutiinina toimivan ”nimenhuudon”, joka suoritetaan jokaisen kerhokerran alussa ennen varsinaista toimintaa. Heille on ollut tärkeää myös kerhokertojen päätöksenä toimi-

va iltapala. Lisäksi haastatellut vanhemmat kertoivat askartelun ja leipomisen olleen hyvin mieluista toimintaa kerhossa.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla Parasta Lapsille ry:n Iltaryhmän yhteyttä sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen vanhempien näkökulmasta. Tavoitteenamme oli vastata tutkimustehtäviin, millainen on Iltaryhmään osallistumisen yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen sekä millaisia kehittämisajatuksia kävijäperheillä on Iltaryhmästä. Opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää iltaryhmätoiminnan kehittämisessä paremmin kävijöiden tarpeita vastaavaksi tai vastaavanlaisen toiminnan käynnistämiseksi. Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme johtopäätöksiä.

Haastateltujen vanhempien mukaan toistuva kerhopäivä ja kerhokertojen samanlaisena pysyvä selkeä rakenne ovat tärkeitä etenkin perheiden lapsille. Mattilan (2004a, 16) mukaan lapsen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeintä on arki, jossa on toistuvuutta, pysyvyyttä sekä luotettavuutta. Tämän lisäksi tuloksista käy ilmi, että kerho on haastateltujen mielestä perheille lasten ja vanhempien yhteinen, mukava harrastus. Tuloksista voidaan päätellä, että kerho onnistuu tarjoamaan perheiden arkeen säännöllisyyttä sekä osaltaan tukemaan näiden hyvinvointia ja arjessa jaksamista.

Vanhemmat kertoivat kerhon maksuttomuuden madaltavan kynnystä osallistumiseen. Erityisesti vastauksissa korostui maksuttomuuden merkitys mahdollisuutena tarjota lapsille yhteisiä mukavia kokemuksia silloinkin, kun esimerkiksi taloudellisista syistä johtuen vanhemmilla ei olisi muutoin mahdollisuuksia tarjota lapselle maksullisia harrastuksia tai ajanvietettä. Vanhempien voimavarat ja jaksaminen vaikuttavat koko muunkin perheen hyvinvointiin. Esimerkiksi tiukka rahatilanne syö vanhempana jaksamisen voimavaroja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 7.10.2016.) Voidaan päätellä, että kerho omalta osaltaan voi tuoda taloudellista helpotusta kävijäperheiden harrastamiseen. Tuloksista on myös pääteltävissä, että kerholla voi olla arjessa jaksamisessa merkityksellinen rooli vanhemmille arki-illan helpottajana valmiiksi suunniteltuine ohjelmineen ja iltapaloinen. Lapset pitävät iltapalasta, odottavat sitä innolla, ja lasten päästessä mukaan ruoanlaittoon he rohkaistuvat paremmin maistelemaan erilaisia ruokia. Tätä voitaisiin jatkossa pyrkiä hyödyntämään tekemällä terveellisiä ruokia yhdessä lasten kanssa ja näin tukemaan lasten hyvinvointia.

Pienten lasten vanhemmille tulisi mahdollistaa riittävä omistautuminen perheelle ja vanhemmuudelle. Erinäisten tahojen, kuten järjestöjen, tulisi toimillaan mahdollistaa perheille riittävää yhteisen ajan viettämistä. (Sinkkonen 2008, 18.) Vanhempien kokemuksista nousi esille, että lapset ja vanhemmat voivat viettää rauhassa mielekästä yhteistä aikaa kerhon puitteissa. Kerho on jossakin määrin onnistunut lisäämään vanhempien innostusta lasten kanssa ajanviettoon myös kotona, esimerkiksi askartelun tai yhteisen ruoanlaiton merkeissä. Asiantuntijat sekä enemmistö vanhemmista on huolissaan siitä, että vanhemmilla on liian vähän aikaa lapsilleen. Perheissä yhteisen ajan puute on osoittautunut yleiseksi ongelmaksi. (Kinnunen & Mauno 2002, 105.) Tulosten perusteella kerho tukee lasten ja vanhempien yhteisen ajan viettämistä.

Hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen liittyy käsite voimavaroista. Sisäisiin voimavaroihin luetaan kuuluvaksi esimerkiksi kasvatuksen, vanhemmuuden ja sosiaalisen verkoston. Sosiaaliseen verkostoon puolestaan katsotaan sisältyväksi muun muassa vanhempien parisuhteen, lasten keskinäisten suhteiden sekä uusperheissä suhteiden uusiin perheenjäseniin. (Broberg 2010, 77.) Tuloksissa vanhemmat kertoivat kerhon tuottavan heidän perheenjäsenilleen mahdollisuuksia omaan aikaan sekä ajan viettoon yhdessä. Kerho voi edesauttaa perheiden hyvinvointia tukemalla sisäisiä voimavaroja. Se voi suoraan tai välillisesti olla positiivisesti yhteydessä vanhempien keskinäisiin, lasten keskinäisiin, vanhempien ja lasten tai vanhempipuolten ja lapsipuolten suhteisiin mahdollistamalla yhtä aikaa perheiden yhteistä ajanviettoa kerhossa, sen ulkopuolella tai kerhon aikana hetken omaa aikaa jollekin perheenjäsenistä.

Haastattelusta saatujen vanhempien kokemusten mukaan vertaissuhteet ovat merkittäviä niin lapsille kuin vanhemmille. Vanhemmat kertoivat lasten luoneen uusia kaverisuhteita ja vanhempien päässeen vuorovaikutukseen toisten aikuisten kanssa. Myös Hyväri (2005, 215) toteaa, että vertaistuki voidaan ymmärtää yhteisyyden ja ystävyysuhteiden luojana sen lisäksi, että se on avun ja tuen tarjoamista haasteellisissa elämäntilanteissa. Tuloksista käy ilmi, että keskustelun ohella vanhemmat kokevat saaneensa vertaisten tukea havainnoimalla kerhossa muiden vanhempien ja lasten välistä toimintaa. Voidaan päätellä, että perheet saavat vertaisten avulla tukea lapsiperhearjessa jaksamiseen, sillä perheiden keskinäinen vertaistuki toteutuu kerhossa perheille mielekkäällä tavalla.

Liittävät prosessit, kuten erilaiset toiminnot, tukevat ihmisten osallisuutta yhteisössä ja laajemminkin liittymistä yhteiskuntaan (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 16–17). Vanhemmat toivat kokemuksissaan esiin kaveri- ja vertaissuhteiden tärkeyden sekä lapsille että vanhemmille. Haastattelusta kävi ilmi, että joillekin kerhon kävijöistä kerho on tai on ollut harvoja paikkoja, joissa liittyä yhteisöön ja tulla ”ihmisten ilmoille”. Mielestämme voidaan nähdä, että kerhon merkitys perheen hyvinvointia ja arjessa jaksamista tukevana toimintana voi olla jopa suuressa roolissa etenkin, mikäli perheellä tai jollakulla sen jäsenistä ei ole juuri paikkoja liittyä muihin ihmisiin ja yhteisöihin. Raijaksen (2008, 17) mukaan ihmisellä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa ja valita elinympäristössään voidakseen hyvin. Tämä edellyttää, että ihminen kokee olevansa kyvykäs ja tasavertainen toimija yhteisössään. Vanhemmat kertoivat kerhossa vallitsevan hyvän ilmapiirin luovan mahdollisuuksia ja halua vaikuttamiselle. Tuloksista voidaan päätellä, että mahdollisuus vaikuttaa toteutuu sitä toivovilla kävijöillä.

Haastattelussa vanhemmat toivat esiin toiveensa, että kerhon pelikerrat olisivat vapaaehtoisten ohjaamia ja selkeämmin strukturoituja. Tästä päätelemme, että vapaamuotoisten toimintakertojen sijasta ohjattu toiminta on enemmän perheiden mieleen. Vanhemmat pidentäisivät kerhon toimintakauden kestoa sekä syksyisin että keväisin, sillä kerho edustaa rutiinia perheiden arjessa. Tuloksista kävi lisäksi ilmi, että mikäli kerhon toimintakausi olisi pidempi, perheet toivoisivat ulkoilua olevan enemmän. Tällöin he kehittäisivät ulkoilua niin, että tuttujen lähipuistojen lisäksi vierailtaisiin monipuolisemmin lähialueen ulkoilupaikoissa. Voidaan päätellä, että perheiden asuessa melko lähetyvillä kerho, he jo entuudestaan vierailevat esimerkiksi lähimmissä puistoissa. Kerhoporukalla uusiin paikkoihin tutustuminen voisi kenties tuottaa uusia elämyksiä, ihmiskontakteja tai elinpiirin laajentumista. Erityisen tärkeänä näkisimme tämän, mikäli kerhossa on tai siihen tulee muualta muuttaneita perheitä, saati jos kerhoon jatkossa tulee maahanmuuttajaperheitä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvata Iltaryhmän kävijäperheiden vanhempien kokemuksia iltaryhmätoiminnan yhteydestä heidän perheidensä hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen. Tavoitteena oli tuottaa opinnäytetyön tilaajalle tietoa Iltaryhmän merkityksestä perheiden hyvinvoinnin ja arjessa jaksamisen tukemisessa. Aluksi meillä oli kolme tutkimustehtävää, jotka opinnäytetyöprosessin edetessä yhdistyivät kahdeksi tutkimustehtäväksi. Mielestämme opinnäytetyömme tulokset vastaavat hyvin tutkimustehtäviimme, sillä niistä käy ilmi Iltaryhmän yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen sekä kävijäperheiden kehittämisajatuksat Iltaryhmää koskien.

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen työ. Aineiston keräsimme teemamuotoisella ryhmähaastattelulla, joka osoittautui sopivaksi aineistonkeruutavaksi, koska tarkoituksenamme oli kerätä nimenomaan kokemuksia iltaryhmätoiminnasta Iltaryhmän kävijäperheiltä. Koimme ryhmähaastattelun sopivaksi aineistonkeruumenetelmäksi, koska uskomme haastattelutilanteen olleen haastatelluille vanhemmille rennompina, kun siinä oli mukana heille entuudestaan tuttuja Iltaryhmän kävijävanhempia. Koimme positiiviseksi myös sen, että haastateltavat täydensivät toistensa näkemyksiä ja keskustelunomainen haastattelutilanne saattoi herättää ajatuksia, joita yksilöhaastattelussa ei olisi kenties noussut esiin. Haasteena haastattelutilanteissa kuitenkin toisinaan on haastateltavien taipumus pyrkiä vastaamaan tavalla, jolla he olettavat, että heidän odotetaan vastaavan. Näin ollen todelliset näkemykset ja mielipiteet voivat jäädä joskus kuulematta.

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi syyskuussa 2015, jolloin päätimme työn aiheen ja näkökulman. Olimme saaneet aiheen opinnäytetyön tilaajalta jo keväällä. Innostus kyseiseen aiheeseen syntyi meidän yhteisestä kiinnostuksestamme lapsiperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen yhteydessä olevista tekijöistä sekä toisen tekijän vapaaehtoisharrastuksesta iltaryhmätoiminnan parissa. Syksyn aikana tutustuimme aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja muihin lähteisiin, ja laadimme opinnäytetyösuunnitelman. Lisäksi aloitimme teemahaastattelun kysymysrunгон suunnittelun.

Alkuvuodesta 2016 jatkoimme teemahaastattelun kysymysrunгон suunnittelua ja kirjoitimme sen valmiiksi sekä laadimme saatekirjeen. Esitetasimme haastattelun maaliskuussa ja lähetimme

saatekirjeet huhtikuun alussa. Suostumukset haastatteluun osallistumisesta keräsimme huhtikuun puolivälissä ja haastattelu suoritettiin saman kuun lopulla. Litteroimme aineiston heinäkuussa ja aloitimme analysoinnin elokuussa. Teimme johtopäätökset ja kirjoitimme raportin valmiiksi syksyllä. Esitimme opinnäytetyön loppusyksyllä 2016.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut kokonaisuudessaan haastava, mutta myös opettavainen prosessi. Toinen opinnäytetyön tekijöistä on tehnyt aiemmin kvantitatiivisen opinnäytetyön Oulun ammattikorkeakoulun eri koulutusohjelmaan ja tämä helpotti työtämme. Kaikkea opinnäytetyöprosessiin liittyvää ei tarvinnut opetella alusta alkaen. Kvalitatiivinen opinnäytetyö poikkeaa kuitenkin monilta osin kvantitatiivisesta työstä ja näin ollen olemme saaneet opiskella melko paljon tutkimuksen tekemisestä. Olemme käyttäneet runsaasti aikaa opinnäytetyön huolelliseen suunnitteluun ja paneutuneet jokaiseen yksittäiseen vaiheeseen huolella.

Aluksi perehdyimme opinnäytetyömme teemoihin laajasti ja sisällytimme tietoperustaan käsitteitä, joita päädyimme myöhemmin poistamaan siitä. Osa tietoperustassamme olevista käsitteistä on hyvin moniulotteisia ja sen vuoksi haastavammin avattavissa. Suoritettuumme haastattelut, poistimme tietoperustasta epäolennaisia osa-alueita ja yhdistimme jäljelle jääviä käsitteitä luonteviksi kokonaisuuksiksi. Lopullinen versio tietoperustasta vastaa tarkoitustaan ja olemme tyytyväisiä siihen.

Teimme opinnäytetyötä lähes koko ajan yhdessä. Koimme yhdessä tekemisen hyväksi työskentelytavaksi, koska sen ansiosta opinnäytetyö on kaikilta osin yhtenäinen ja molemmat tekijät tuntevat opinnäytetyön kaikki osa-alueet yhtä hyvin. Opinnäytetyöprosessi vaati tiivistä ja pitkäjänteistä yhteistyötä parin kanssa. Opinnäytetyötä tehdessämme opimme tekemään kompromisseja ja tukemaan toinen toisiamme.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, koska lapsiperheiden hyvinvointi ja arjessa jaksaminen on ollut erityisesti viime aikoina esillä hallituksen tehtyä lapsiperheitä koskevia päätöksiä, kuten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina olemme huolissamme lapsiperheiden hyvinvoinnista ja sen vuoksi opinnäytetyömme aihe herätti kiinnostuksemme. Mielestämme iltaryhmän kaltaista lapsiperheiden hyvinvointia ja arjessa jaksamista tukevaa matalan kynnyksen toimintaa tarvittaisiin lisää. Myös opinnäytetyömme tulokset puhuvat iltaryhmätoiminnan tarpeellisuuden puolesta.

Aiheen kiinnostavuutta lisäsi myös se, että opinnäytetyö tehtiin työelämän yhteistyökumppanille ja näin ollen tuloksia voidaan hyödyntää tilaajan toiminnan kehittämässä tai uuden vastaavanlaisen iltaryhmätoiminnan suunnittelussa. Yhteistyö ja yhteydenpito kaikinensa sujui vaivattomasti opinnäytetyön tilaajan kanssa. Olimme yhteydessä työn tilaajan kanssa sähköpostitse läpi opinnäytetyöprosessin. Opinnäytetyömme aihe liittyy kiinteästi aiempiin opintoihimme, ja se näkyy kiinnostuksena ja ymmärryksenä aihetta kohtaan. Koemme, että koko opinnäytetyöprosessi on tukenut ammatillista kasvuamme.

Sen lisäksi, että opimme tämän prosessin aikana tekemään kvalitatiivisen opinnäytetyön, saimme tietää myös, minkälaisia asioita lapsiperheet pitävät tärkeinä oman hyvinvointinsa ja arjessa jaksamisensa kannalta. Oli kiinnostavaa saada tietää, miten monella tavalla Iltaryhmän kävijäperheet kokivat Iltaryhmän olevan yhteydessä heidän perheidensä hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen. Uskomme, että tulevana sosiaalialan ammattilaisina voimme hyödyntää perheiltä saamiamme tietoja tulevassa työssämme.

Olemme pyrkineet olemaan mahdollisimman objektiivisia opinnäytetyötä tehdessämme. Toinen opinnäytetyön tekijöistä on itse vapaaehtoisena ohjaajana mukana iltaryhmätoiminnassa ja tämä on osaltaan helpottanut opinnäytetyön tekemistä, koska sen myötä meillä on ollut käytettävissämme taustatietoa iltaryhmätoiminnasta. Uskomme yhtäältä haastattelun sujuneen rennommin, sillä toinen haastattelijoista oli haastateltaville vanhemmille entuudestaan tuttu. Toisaalta taas toiminnassa mukana oleminen saattaa haastaa kyvyn suhtautua objektiivisesti. Tämän vuoksi näemme positiivisena seikkana sen, että toinen opinnäytetyön tekijöistä ei ole itse mukana iltaryhmätoiminnassa ja on näin luonnostaan objektiivisempi kuin toiminnassa mukana oleva tekijä. Iltaryhmätoimintaan entuudestaan tutustumaton opinnäytetyön tekijä on voinut ennakkoluulottomammin kyseenalaistaa erilaisia toimintaan liittyviä käsityksiä prosessin edetessä. Koemme, että iltaryhmätoiminnan samanaikainen tuttuus ja tuntemattomuus on mielekkäällä tavalla haastanut tutkimuseettiset pohdintamme.

Opinnäytetyöprosessin aikana arvioimme kehittyneemme seuraavissa sosiaalialan tutkinto-ohjelman kompetensseissa eli osaamistavoitteissa: sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen, innovaatio- ja kehittämistoimintaosaaminen, sosiaalialan eettinen osaaminen sekä asiakastyön osaaminen. Mielestämme kehittymisemme näyttäytyi opinnäytetyötä tehdessämme vahvimmin sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa, kriittisessä ja osallistavassa yhteiskuntaosaamisessa sekä tutki-

muksellisessa kehittämisosaamisessa. Tutustuessamme opinnäytetyön teemaa koskeviin lähteisiin, tietomme erityisesti lapsiperheiden palvelujärjestelmästä lisääntyi. Samalla olemme oppineet lisää lapsiperheiden palvelutarpeista, kun olemme laajemmin ottaneet selvää yhteiskunnallisista muutoksista, jotka koskettavat lapsiperheitä. Liittyen kykyyn analysoida epätasa-arvoa ja huonosuusuuksia tuottavia rakenteita ja prosesseja, teorian tiedon opiskelun lisäksi haastateltujen tuottamalla kertomuksilla oli suuri rooli meidän oppimisessamme. Jokaisen haastatellun edustaessa esimerkiksi keskenään erilaisia perherakenteita, he tuottivat monenlaista tietoa koskien juuri heidän perheidensä huolia, toiveita ja tarpeita. Opinnäytetyössämme pyrimme osallistamaan haastateltavia keräämällä tietoa heidän näkemyksistään ja tarjoamalla vaikuttamismahdollisuuden Iltaryhmän toiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyön teko tarjosi meille lisäoppia sosiaalialan kehittämishankkeiden suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja raportointiin. Lisäksi reflektiivisyys, yhteistyö ja kehittävä työotteemme ovat vahvistuneet.

Kehityimme myös innovaatio- ja kehittämistoimintaosaamisessa. Opinnäytetyöprosessin oppien myötä meillä on valmius tehdä tutkimustyön menetelmiin pohjautuvia pieniä kehittämishankkeita, joissa hyödynnetään alan olemassa olevaa tietoa. Lisäksi sosiaalialan eettisen osaamisen sekä asiakastyön osaamisen kompetenssialueet kulkivat mukana opinnäytetyöprosessin ajan. Sosiaalialan eettiset periaatteet vaikuttivat taustalla esimerkiksi siihen, miten kohtasimme ja keskustelimme asiakkaiden (haastateltavien) kanssa. Opinnäytetyön aikana tekemämme yhteistyö lukuisien ihmisten kanssa on tukenut ammatillisten vuorovaikutustaitojemme kehittymistä. Lisäksi kehityimme yhteistyötaitoissa, aikataulujen laatimisessa sekä pitkäaikaisen työprosessin organisoinnissa.

Koemme opinnäytetyöstämme olevan hyötyä työelämän edustajalle. Opinnäytetyömme tulosten perusteella iltaryhmätoimintaa voidaan kehittää enemmän kävijäperheiden tarpeita vastaaviksi ja tuloksia voidaan hyödyntää myös vastaavan iltaryhmätoiminnan suunnitteluvaiheessa. Haastattelussa kävi ilmi konkreettisia kehittämisideoita Iltaryhmää ajatellen sekä vinkkejä vastaavanlaisen iltaryhmätoiminnan suunnitteluun. Opinnäytetyömme aiheen tutkimista voisi jatkaa esimerkiksi selvittämällä lasten kokemuksia iltaryhmätoiminnasta. Lasten kokemusten selvittämiseen tulisi löytää jokin tai joitakin eri ikätasoihin sopivia keinoja. Tällaisia voisivat mahdollisesti olla esimerkiksi saduttaminen, kyselylomake hymy-surunaamoin tai lasten piirroksien tulkinta. Lisäksi meillä nousi mieleen muutamia omia pohdintoja tai kehittämisenäkökuolemia koskien Rajakylän iltaryhmätoimintaa.

Huomiomme mukaan valtaosa Iltaryhmän tämänhetkisistä kävijävanhemmista koostuu äideistä lapsineen. Opinnäytetyöemme tulosten mukaan kävijäperheet pitävät leipomisesta ja askartelusta, joita kerhossa harrastetaan usein. Vastuuohjaajan kanssa käymässämme keskustelussa ilmeni, että isille on kerhon taholta yritetty järjestää myös omaa toimintaa, mutta tässä ei olla onnistuttu isien osallistumattomuuden vuoksi. Pohdimmekin, voitaisiinko Iltaryhmää pyrkiä voimallisemmin kehittämään myös sillä tavoin, että perheiden isiäkin saataisiin osallistumaan sen toimintaan lastensa kanssa. Näemme tämän tavoitteen itsessään tärkeänä, sillä mielestämme molempien vanhempien ajanviettoa lastensa kanssa tulisi tukea. Ehkäpä perheiden isiltä voitaisiin kysyä, minkälainen toiminta lasten kanssa olisi myös heidän mieleen ja houkuttelisi heitä osallistumaan iltaryhmätoimintaan.

Parasta Lapsille ry:n mukaan iltaryhmätoiminta on suunnattu ensisijaisesti pienituloisille sekä maahanmuuttajataustaisille lapsiperheille. Myös Oulussa, sekä Rajakylässä, on tätä nykyä runsaasti maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä, mutta Iltaryhmässä vapaaehtoisena toimivan opinnäytetyön tekijän havaintojen mukaan he eivät toistaiseksi ole löytäneet mukaan iltaryhmätoimintaan. Pohdimme taustalla olevia syitä siihen, miksi maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet eivät ole löytäneet toimintaa. Arvelemme, että syinä tähän voi olla esimerkiksi satunnainen suomenkielinen ilmoitustaulumainonta ja suoran suullisen mainonnan puuttuminen. Pohdimme, voitaisiinko iltaryhmätoiminnan lähikauppojen ilmoitustaulumainontaa kääntää myös englanniksi sekä arabiaksi tai muille tarkoituksenmukaisille kielille. Lisäksi ajattelimme, olisiko mahdollista viedä näitä mainoksia myös lähialueen talojen rappukäytävien ilmoitustauluille. Mielestämme maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä tulisi kannustaa mukaan erilaisiin aktiviteetteihin, sillä kohtaamiset auttavat myös kotoutumisessa, uusien ihmissuhteiden luomisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä.

LÄHTEET

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Juva: WSOY.

Asumispalvelusäätiö ASPA. 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Kouvola. Viitattu 28.10.2015.
https://www.thl.fi/documents/470564/817072/Oheismateriaali_Vertaistoiminta+kannattaa+koulutusaineisto.pdf/3e98c7df-0282-4271-b45f-55eeca580f4e

Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010.

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat – Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus. 133–157.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hakala, J. T. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus. 14–26.

Heinonen, L., Kujala, J. & Norrgrann, A-M. 2011. Opiskelijan pitää tuntea kuuluvansa vähintään yhteen, mutta mieluiten useampaan opiskeluun liittyvään ryhmään – Yhteisöllisyyden edistäminen korkeakouluissa. Teoksessa Karkkunen, N., Savola, P., Sivula, A. & Tuomainen, J. (toim.) Monta tietä yhteisöllisyyteen. Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK ry. Multiprint. 7–10.

Helminen, J. 2006. Alkusanat – Tuki lapselle, nuorelle ja vanhemmille. 2006. Teoksessa Elämä koettelee, tuki kannattelee – Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: WS Bookwell Oy. 7–12.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, L. 2003. Vapaaehtoisuus – Pala elämää. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 6. Oulun kaupunki.

Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta - Anti, arvot ja osallisuus. Helsinki: Vastapaino. 214–235.

Johnson, B. & Christensen, L. 2008. Educational research: quantitative, qualitative, and mixed approaches. USA: Sage Publications, Inc.

Järjestötietopalvelu Jelli. Osallisuus-sanasto. Viitattu 2.1.2016.

<http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuusaineistoa/osallisuus-sanasto/>

Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus – Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus. 99–118.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ? Teoksessa Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 9–25.

Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. 2014. Johdanto. Teoksessa Lammi-Taskula J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Terveystieteiden tutkimuskeskus. 13–22.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi. Teoksessa Vaarama, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. 144–159.

Mattila, K-P. 2004a. Perhekeskeinen ja lapsilähtöinen asenne on yhteisön hyvinvoinnin kulmakivi. Teoksessa Inkinen, A. & Juntunen, A. (toim.) Tästä tulee tori – Näkökulmia turvalliseen kasvuun. Sininauhaliitto. 13–20.

Mattila, K-P. 2004b. Yksinäiset kulkijat – lapset vailla riittävää vanhemmuutta. Teoksessa Inkinen, A. & Juntunen, A. (toim.) Tästä tulee tori – Näkökulmia turvalliseen kasvuun. Sininauhaliitto. 21–24.

Niemelä, P. 2010. Hyvinvointipolitiikan teoria. Teoksessa Niemelä, P. (toim.) Hyvinvointipolitiikka. Helsinki: WSOY. 16–37.

Nivala, E. 2006. Kunnan kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisenä ihanteena. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen – Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. 25–113.

Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta - Anti, arvot ja osallisuus. Helsinki: Vastapaino. 195–213.

Oamk. 2015. Osaamisprofiili. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Viitattu 30.12.2015.
<http://www.oamk.fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=osaamisprofiili&opas=2013-2014&code=5007>

Parasta Lapsille ry. 2013. Matka tulevaisuuteen – Parasta lapsille vuonna 2018. Viitattu 7.10.2015.
http://www.parastalapsille.fi/sites/default/files/jarjestotoiminta/matka2018_pieni.pdf

Parasta Lapsille ry. 2016a. Toimintasuunnitelma 2016. Parasta Lapsille ry.

Parasta Lapsille ry. 2016b. Vastuuhenkilö. Sopimus Jyväskylän iltakerhon vastuuhenkilönä toimimisesta. Julkaisematon lähde.

Raijas, A. 2008. Arjen hyvinvointi ja mahdollisuudet sen mittaamiseen. Kuluttajatutkimuskeskuksen työselosteita ja esitelmiä 110:2008.

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! – Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Suomen Yliopistopaino Oy. 12–34.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 5.9.2016.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_1.html

Salmijärvi, T. 2016. Iltaryhmätoiminnan vastuuhenkilö, Parasta Lapsille Pateniemen osasto ry:n Rajakylän iltaryhmä. Tekstiviesti 30.1.2016. Tekijän hallussa.

Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A. & Londén P. 2007. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Vanhemmuuden voimavarat muuttuneessa elämäntilanteessa. Lastenneuvolaopas. Viitattu 29.12.2015; 7.10.2016.

http://www.ebm-guidelines.com/dtk/Ino/avaa?p_artikkeli=Ino00033

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Elinolot ja hyvinvointi: Elämänlaatu. Viitattu 28.10.2015; 5.1.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/elamanlaatu>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015a. Itsenäisen elämän tuki: Vertaistuki. Viitattu 27.10.2015.

<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015b. Työntekijän arvio vuorovaikutuksesta. Viitattu 5.1.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menetelmat/psykososiaalinen-kehitys/tyontekijan-arvio-vuorovaikutuksesta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015c. Vanhempien huoli jaksamisesta. Viitattu 29.12.2015; 5.1.2016.

<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/vanhempien-huoli-jaksamisesta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Lapset ja perheet. Viitattu 20.9.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vaarama, M., Siljander, E., Luoma, M-L. & Meriläinen, S. 2010. Suomalaisten kokema elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 126–149.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

TAULUKKO 1. Haastattelun teemat ja alateemat

TEEMA	ALATEEMAT
Iltaryhmän yhteys perheesi hyvinvointiin	<p>Millä tavoin iltaryhmätoimintaan osallistuminen on yhteydessä perheesi koettuun ja materiaaliseen hyvinvointiin?</p> <ul style="list-style-type: none"> - arjen rytmittäminen - aineellinen tuki - mielekäs tekeminen (lapsen ja vanhemman näkökulma) <ul style="list-style-type: none"> o ideoita kotiin vietäväksi? - vanhemman ja lapsen välinen suhde / vanhempien keskinäinen suhde
Iltaryhmän yhteys perheesi arjessa jaksamiseen	<p>Millä tavoin toiset iltaryhmätoimintaan osallistuvat vanhemmat ja lapset ovat yhteydessä perheesi arjessa jaksamiseen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - vertaistuki arjen haasteissa - tuttavuudet, ystävyyssuhteet <p>Millä tavoin iltaryhmätoimintaan osallistuminen on yhteydessä perheesi osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemiseen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - vaikuttamismahdollisuudet - ilmapiiri - samanhenkisyys ryhmässä
Kehittämisaikatuksesi/-toiveesi Iltaryhmää koskien	<p>Millä tavoin toivoisit Iltaryhmän sisältöä kehitettävän?</p> <ul style="list-style-type: none"> - askartelu, leivonta... - ulkoilu - retket - ruokailu - muuta? <p>Millä tavoin toivoisit Iltaryhmän järjestelyjä kehitettävän?</p> <ul style="list-style-type: none"> - ajankohta (viikonpäivä ja kellonaika) - tilat - vapaaehtoiset <ul style="list-style-type: none"> o määrä o ohjaaminen - maksuttomuus - muuta?

Oulussa 1.4.2016

Arvoisa vuosina 2014–2016 iltaryhmään osallistunut.

Olemme kaksi sosionomi (AMK)-opiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä. Olet lämpimästi tervetullut haastatteluun, jolla selvitämme Rajakylän iltaryhmän yhteyttä sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen. Lisäksi olemme kiinnostuneet Sinun kehittämisajatuksistasi iltaryhmää koskien. Antamiasi tietoja voidaan hyödyntää Rajakylän iltaryhmän toiminnan kehittämisessä sekä vastaavien toimintojen käynnistämässä.

Haastattelu toteutetaan ryhmähaastatteluna Rajakylän iltaryhmän järjestämistiloissa Talvikkipuiston kerhotilassa keskiviikkona 20.4.2016. Haastattelu tehdään kerhoajan (17.45.–19.30.) puitteissa. Haastattelun ajan lapset puuhailevat ulkona iltaryhmän vapaaehtoisten kanssa.

Äänitämme ja videoimme haastattelun. Aineiston analysoitavaksi purkamisen jälkeen hävitämme tallenteet. Tietosi muutamme tunnistamattomiksi niin, ettei sinua voida tunnistaa lopullisesta opinnäytetyöstä.

Tämän saatekirjeen mukana saat suostumuslomakkeen haastatteluun osallistumiseksi. Voit halutessasi tulostaa ja täyttää sen, ja tämän jälkeen toimittaa iltaryhmään siellä käydessäsi, kuitenkin 13.4. mennessä. Iltaryhmän vapaaehtoiset ottavat suostumuslomakkeita vastaan. Vaihtoehtoisesti voit ilmoittautua haastatteluun iltaryhmässä keskiviikkona 13.4., jolloin tulemme paikan päälle ja tuomme mukamme suostumuslomakkeita. Samalla kerralla myös keräämme haastattelun suostumuslomakkeet.

Tämä haastattelu on osa opinnäytetyötämme, jonka työnimenä on Rajakylän iltaryhmän yhteys sen kävijäperheiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen – Kuvaileva haastattelututkimus vanhempien kokemuksista. Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseuksessa.

Tarvittaessa saat lisätietoja opinnäytetyön tekijöiltä

Katariina Kortesalmi
sähköpostiosoite

Sini Teppola
sähköpostiosoite

Annan suostumukseni osallistumisesta Katariina Kortesalmen ja Sini Teppolan opinnäytetyöhaastatteluun koskien Parasta Lapsille ry:n Rajakylän Iltaryhmää.

Suostun haastattelussa (rasti ruutuun):

Äänittämiseen	☐
Videoimiseen	☐

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys